ENGELLİ HAKLARI ULUSAL EYLEM PLANI 2023-2025

3 YILLIK ANA İZLEME RAPORU

KURUM KISALTMALARI

Kısaltmalar	Açıklaması
AB	Adalet Bakanlığı
AFAD	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
ASHB	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
BDDK	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BTK	Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Başkanlığı
ÇSGB	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
ÇŞİDB	Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı
DB	Dışişleri Bakanlığı
DİB	Cumhurbaşkanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı
EGM	Emniyet Genel Müdürlüğü
ETKB	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
GSB	Gençlik ve Spor Bakanlığı
HMB	Hazine ve Maliye Bakanlığı
İB	İçişleri Bakanlığı
İŞKUR	Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü
JGK	Jandarma Genel Komutanlığı
KDK	Kamu Denetçiliği Kurumu
KİK	Kamu İhale Kurumu
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
KTB	Kültür ve Turizm Bakanlığı
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MFİB	Merkezi Finans ve İhale Birimi
MSB	Milli Savunma Bakanlığı
ÖSYM	Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı
RTÜK	Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Başkanlığı
SB	Sağlık Bakanlığı
SBB	Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı
STB	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
TB	Ticaret Bakanlığı
TBBB	Türkiye Belediyeler Birliği
TCDD	Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Başkanlığı
TOB	Tarım ve Orman Bakanlığı
TOKİ	Toplu Konut İdaresi
TSE	Türk Standardları Enstitüsü
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Başkanlığı
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı
UAB	Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı
YÖK	Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı
YSK	Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ 2

İçermeci ve Erişilebilir Toplum 5

Hakların Korunması ve Adelet 23

Sağlık ve İyilik Hali 35

Kapsayıcı Eğitim 42

Ekonomik Güvence 50

Bağımsız Yaşam 62

Afet ve İnsani Bakımdan Acil Durumlar 70

Uygulama ve İzleme 73

GİRİŞ

Ülkemizin engellilik alanındaki temel politikası; engelli bireylerin ayrımcılığa uğramadan insan haklarından yararlanarak toplumsal hayata bağımsız ve diğer bireylerle eşit bir şekilde katılmalarının sağlanmasıdır.

Bu anlayışı hayata geçirmek üzere "*engelli bireylerin kendi potansiyellerini gerçekleştirebildikleri içermeci bir toplum inşa etmek*" vizyonu 2030 Engelsiz Vizyon Belgesi ile 2021 yılında ortaya koyulmuştur. Ülkemizde engellilik alanındaki yasal, kurumsal ve uygulamaya yönelik yapılması gerekenler için bir yol haritası niteliğinde olan **2030 Engelsiz Vizyon Belgesi**; ASHB koordinasyonunda katılımcı bir anlayışla hazırlanmıştır.

Engelsiz Vizyon Belgesi ile;

- İçermeci ve Erişilebilir Toplum,
- Hakların Korunması ve Adalet,
- Sağlık ve İyilik Hali,
- Kapsayıcı Eğitim,
- Ekonomik Güvence,
- Bağımsız Yaşam,
- Afet ve İnsani Bakımdan Acil Durumlar ve
- Uygulama ve İzleme

olmak üzere **8 politika alanında 31 hedef ve 107 eylem alanı** belirlenmiştir. Engelsiz Vizyon Belgesi'nin eylem planları ile hayata geçirilmesi öngörülmüştür.

Bu doğrultuda; ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının, engellilik alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının ve akademisyenlerin katılımlarıyla 2023-2025 yılları arasında gerçekleştirilmek üzere 316 faaliyetin belirlendiği ilk Engelli Hakları Ulusal Eylem Planı 2 Aralık 2022 tarihinde kamuoyuyla paylaşılmıştır. Engelli Hakları Ulusal Eylem Planı'nın tüm taraflarca hassasiyetle uygulanmasına ilişkin Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ise 3 Şubat 2023 tarihli ve 32092 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

Engelli Hakları Ulusal Eylem Planı'nın uygulanmasının izlenmesi ve raporlanması; engelli bireylerin haklarının korunması, geliştirilmesi ve güçlendirilmesine yönelik çalışmaları gerçekleştirmek üzere kamu kurumlarının ve engellilik alanında faaliyet gösteren STK'ların üst düzey temsilcilerinden teşekkül ettirilen Engelli Hakları İzleme ve Değerlendirme Kurulu (Kurul)'nun sorumluluğunda ve engellilik alanında odak kurum olan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı koordinasyonunda yürütülmektedir.

Eylem Planı'nın uygulanmasının izlenmesi amacıyla Kurul bünyesinde Eylem Planı'nda belirlenen faaliyetlerden sorumlu tüm kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcilerinin yer aldığı Engelli Hakları İzleme ve Değerlendirme Çalışma Grubu oluşturulmuştur.

Kamu kurum ve kuruluşlarının sorumlu oldukları faaliyetlere ilişkin topladıkları bilgi ve verileri işleyecekleri web tabanlı Engelli Hakları Ulusal Eylem Planı İzleme Modülü Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde oluşturulmuştur. Derlenen veriler ile yılda bir ara raporun, uygulama dönemi sonunda da ana değerlendirme raporunun Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının koordinasyonunda hazırlanması planlanmıştır.

Bu kapsamda Engelli Hakları Ulusal Eylem Planı (2023-2025)'nın I., II. ve III. Yılına ait veriler, Çalışma Grubu temsilcileri tarafından web tabanlı modüle işlenmiştir. Modül aracılığıyla **30 kamu kurum ve kuruluşundan elde edilen veriler** Engelli Hakları Ulusal Eylem Planı'nın uygulanmasının izlenmesinde Sekretarya görevini yürüten Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından derlenerek yıllık raporlar ve 3 Yıllık Ana İzleme Raporu hazırlanmıştır.

Engelli bireylerin haklarının gerçekleştirildiği; kapsayıcı, eşitlikçi, sürdürülebilir ve daha iyi bir Türkiye için...

İÇERMECİ VE ERİŞEBİLİR TOPLUM

AMAÇ

“Engelli bireylerin yaşamın her alanına dâhil olduğu erişilebilir bir toplum inşa etmek.”

HEDEF 1 Engellilik alanında hak temelli yaklaşımın yaygınlaştırılması

Eylem Alanı	Faaliyetler
1.1. Engelli bireylere yönelik hak temelli bakış açısının yaygınlaştırılmasına ilişkin çalışmalar yapılması.	• Kamu kurum ve kuruluşlarının üst düzey yöneticileri de dâhil yaklaşık 65 bin personeline yönelik engellilik, engelli bireylerin insan hakları ve engelli bireylerle iletişim konularında yaklaşık 180 eğitim programı düzenlenmiştir. (AB, ASHB, ÇSGB, ETKB, HMB, İB, KTB, MEB, UAB, KDK, RTÜK, SGK, ÖSYM, TİHEK, TSE, BDDK, MFİB) • Engelliliğe dayalı ayrımcılık ve engelli hakları konusunda 768 makale, 300 kitap, 194 proje, 468 tez ve 223 patent çalışması yürütülmüştür. Ön lisans, lisans, yüksek lisans düzeyinde verilen eğitimlerde artış yaşanmışken doktora düzeyindeki eğitimlerde azalma yaşanmıştır. (YÖK) • Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programı kapsamında engelliliğe dayalı ayrımcılık içeren ifadelere yer verilmemekte olup içerikler düzenli olarak gözden geçirilmektedir. (MEB) • TÜBİTAK destek programları kapsamında engelli bireylere yönelik 64 bilimsel araştırma projesi desteklenmiş olup bu projelerde 294 araştırmacı görev almıştır. 4008-Özel Gereksinimli Bireylere Yönelik Kapsayıcı Toplum Uygulamaları Destekleme Programı kapsamında 93 projeye ve 642 araştırmacıya destek sağlanmıştır. Üniversiteler bünyesinde ise 176 bilimsel araştırma ve 381 araştırmacı desteklenmiştir. (TÜBİTAK, YÖK) • Engelli bireylerin istihdama erişimini destekleyecek bütüncül bir hizmet yapısı sunmak ve işverenlerin engelli istihdamına ilişkin ihtiyaç duyduğu bilgi ve araçlara tek noktadan ulaşmasını sağlamak amacıyla 2025 Mayıs ayında Engelsiz İŞKUR Platformu hizmete açılmıştır. (İŞKUR)

Eylem Alanı	Faaliyetler
1.2. Engelli bireylerin, engelli hakları ve kamu hizmetlerine ilişkin farkındalığını artırmak üzere çalışmalar yapılması.	• Kurumların web sayfasında erişilebilir şekilde bilgiler yayınlanmıştır. (AB, ASHB, ÇSGB, GSB, HMB, KTB, UAB, BDDK, RTÜK, ÖSYM, TİHEK, TSE, YÖK) • Erişilebilir bilgilendirme materyalleri hazırlanmıştır. (AB, ASHB, ÇSGB, HMB, SB, UAB, ÖSYM, RTÜK, TİHEK, YÖK)
1.3. Tüm ulusal strateji belgeleri ve eylem planlarında engellilik konusunun anaakımlaştırılmasını sağlayıcı çalışmaların yapılması.	• Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı, Ulusal İstihdam Stratejisi (2014-2023) ve Ulusal Genç İstihdam Stratejisi'nin (2021-2023) kesişen alanlarından biri de engelliliktir. (ASHB, ÇSGB) • Engelli bireylerin sigortacılık ve özel emeklilik alanlarında ürün ve hizmetlerden diğer bireylerle eşit fırsatlarda yararlanmalarında karşılaştıkları sorunların en aza indirilmesi hedefiyle odak toplantılar gerçekleştirilmiştir. (HMB)

HEDEF 2 — Engelli bireylerin sosyal, kültürel etkinlikler ile turizm, rekreasyon ve spor faaliyetlerine katılımının güçlendirilmesi

Eylem Alanı	Faaliyetler
2.1. Sosyal, kültürel etkinler ile turizm ve rekreasyon faaliyetlerine ilişkin bilgi ve hizmet sunumunun erişilebilirliğinin güçlendirilmesi.	• Sosyal, kültürel ve rekreasyonel etkinliklerin gerçekleştirildiği mekânların erişilebilirliği ve sunulan hizmetlerin farklı engel gruplarının gereksinimlerine uygun olarak geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi amacıyla Erişilebilirlik Atölyeleri (Kaldırımlar, Yaya Geçitleri, Sosyal Medyanın Erişilebilirliği, Web Erişilebilirlik Standartları) ve Şanlıurfa Çocuk ve Gençlik Kütüphanesinde Erişilebilir Tarih Atölyesi düzenlenmiştir. (ASHB, KTB) • Zelve Ören Yeri'nde, Bigalı Kalesi'nde ve Seddülbahir Kalesi'nde (Kapadokya); Adana Atatürk Evi'nde, Geleneksel Adana Evi'nde ve İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nde erişilebilirlik düzenlemeleri yapılmıştır. • Gelibolu Tarihi Alanı Gezi Rehberi, Gelibolu Tarihi Alanı Ziyaret Adabı ve Çanakkale Destanı Tanıtım Merkezi" kitapçıkları Braille alfabesi ile hazırlanmıştır. • Çanakkale Savaşları Tarihi Alan Başkanlığına bağlı müzeler için sanal tur çekimleri web sayfasına (sanalmüze.gov.tr) yüklenmiştir. Başkanlığın web sitesi erişilebilir hale getirilmiştir. "Gelibolu Tarihi Alan Rehberi", "10 Ağustos 1915 Conkbayırı Süngü Hücumu" ve "Çanakkale 1915" yayınları seslendirilmiştir. Türk Dil Kurumu tarafından "Yabancı Dil Olarak Türkçe Sınavlarında Kapsayıcı Uygulamalar Çalıştayı" erişilebilirlik ve eşitlik ilkesi çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. • Devlet tiyatroları, opera ve bale gösterileri engelli bireylere ücretsiz olarak sunulmuştur. Erişilebilir Tiyatro Projesi kapsamında gösterimler düzenlenmiştir. • Engelsiz Film Festivalleri desteklenmiştir. • "Türk İşaret Dili Tarihi" adlı eser yayınlanmıştır. • "Çocuklar İçin Türk Masallarından Seçmeler Projesi" ile 5 masalın animasyon filmine Türkçe ve İngilizce işaret dili eklenmiştir. • 10 kütüphanenin iyileştirmesi tamamlanmış, 15 Gezici Kütüphane açılmıştır. (KTB) • "Yüz Yüze 100 Çocuk Oyunu"nun videoları, işaret dili ile EBA'ya yüklenmiştir. (MEB) • TÜRKSAT A.Ş.'nin Engelsiz İletişim SMS hattı üzerinden 5.126 engelli müşteri şikâyet, istek ve taleplerini iletmiştir. (UAB)

Eylem Alanı	Faaliyetler
2.2. Engelli bireylerin sosyal ve kültürel yaşama katılımının güçlendirilmesi.	• İşitme engelli ve işitme güçlüğü yaşayan kişilerin kamusal alandaki iletişim ihtiyaçlarını görüntülü konuşma desteği ile sağlayabilmelerine yönelik AİLEM adı verilen Engelsiz İletişim Merkezi kurulmuştur. Uygulama üzerinden de ulaşılabilen AİLEM'de toplam 286.384 aramaya çeviri desteği sağlanmıştır. (ASHB) • Kütüphanelerin erişilebilirliğini sağlamak üzere 2 Erişilebilir Kütüphaneler Çalıştayı gerçekleştirilmiştir. (ASHB, KTB) • 75 Engelli Gençlik Kampı düzenlenmiştir. Engelli bireyler ve ailelerine yönelik düzenlenen kamplardan ise 16.041 engelli birey yararlanmıştır. (GSB) • Yunus Emre Türk Kültür Merkezlerinin farklı şubelerinde engelli bireylere yönelik atölyeler, kurslar ve özel gün etkinlikleri düzenlenmiştir. • Yunus Emre Enstitüsü tarafından dünya genelinde çevrim içi Türkçe kursları ve dil sınavları kapsayıcı bir şekilde düzenlenmektedir. Türkçe Yeterlilik Sınavı (TYS); görme engelli bireylerin ihtiyaçlarına uygun sınav materyalleri, ortamı ve uygulama koşulları ile düzenlenmektedir. • Çocuklar İçin Türk Masallarından Seçmeler Projesi kapsamında 10 kitaplık animasyon filmi tamamlanmış, 5'inin Braille alfabesi ile baskısı yapılmıştır. 23 Nisan Çocuk Bayramı'nda kurulan AKMB Çocuk Kanalı'nda 5 masal Türkçe ve İngilizce işaret dilleriyle izlenebilmektedir. • Kütüphanelerde sesli kitap hizmetinden yararlanan üyeler yaklaşık 6 bin kitaba erişebilmektedir. Milli Kütüphane bünyesindeki Konuşan Kitaplık Görme Engelliler Merkezi sistemine 5 kitap eklenmiştir. • 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu kapsamında özellikle dezavantajlı grupların kültürel ve sanatsal faaliyetlere daha aktif katılımlarını sağlamak amacıyla gerçekleştirilen 3 projeye mali destek sağlanmaktadır. Gerçekleşen projelerden yaklaşık olarak 13.000 kişi faydalanmıştır. "Kültür ve Turizm Bakanlığınca Yerel Yönetimlerin, Derneklerin ve Vakıfların Projelerine Yapılacak Yardımlara İlişkin Yönetmelik" kapsamında engelli bireylere yönelik 6 projeye mali destek sağlanmıştır. (KTB)

Eylem Alanı	Faaliyetler
2.2. Engelli bireylerin sosyal ve kültürel yaşama katılımının güçlendirilmesi.	• Mersin'de Maarif Orkestralarına bağlı 70 öğrenciden oluşan Özel Çocuklar Maarif Korosu kurulmuştur. Samsun Maarif Orkestrası iş birliğiyle Samsun 3. kademede öğrenim gören 18 öğrencinin katılımıyla bir video klip hazırlanmıştır. (https://www.instagram.com/reel/DHdH8XdI6FX/?igsh=cjEzdnh3cjFrdG9z) (https://www.iha.com.tr/samsun-haberleri/bakan-tekin-paylasti-samsun-maarif-orkestrasindan-down-sendromu-farkindalik-gunu-icin-ozel-performans-209717997) 2–3 Aralık 2025 Dünya Engelliler Günü kapsamında, Şanlıurfa Güzel Sanatlar Lisesi öğrencisi Taner TÜZÜN tarafından gerçekleştirilen piyano/kemân dinletisi video klip formatında yayınlanmıştır. (https://www.instagram.com/reel/DRytneICJxP/?igsh=MW80eG1zdWxxMzcwcg==) (MEB) • 2018 yılından itibaren her yıl mekân, eğitim ve sosyo-kültürel faaliyetlere erişim başlıklarında kriterleri sağlayan yükseköğretim kurumlarına verilen "Engelsiz Üniversite Bayrak Ödülleri" kapsamında; 3 yılda toplam 159 yükseköğretim kurumuna (yararlanıcıya) 738 bayrak ödülü verilmiştir. (YÖK) • Engelli bireylerin sunulan hizmetlere erişimlerinin artırılması amacıyla kurumlar tarafından erişilebilir uygulamalar kullanılmakta ve engelli bireylere işaret dili desteği sağlanmaktadır. Bu kapsamda; * Adliyelerde 29 işaret dili tercümanı görev yapmaktadır. (AB) * 2025 yılı itibarıyla ALO 170, www.alo170.gov.tr web sayfası, 0850 222 7 170 telefon hattı ile Whatsapp görüntülü görüşme ile hizmet vermeye başlayan Çalışma Hayatı İletişim Merkezinin (ÇHİM) ALO 170 hattı üzerinden işitme engelli bireylerin 43.402 adet çağrısı cevaplandırılmıştır. SGK'nın iş ve işlemleri ile ilgili olarak ise bu hatta 4 işaret dili tercümanı görevlendirilmiştir. (ÇSGB, SGK) * 2022 yılından bu yana Konsolosluk Çağrı Merkezinde işaret dili dahil 9 dilde tüm konsolosluk konularında vatandaşlara işaret dili uzmanları tarafından hizmet verilmektedir. (DB)

Eylem Alanı	Faaliyetler
2.2. Engelli bireylerin sosyal ve kültürel yaşama katılımının güçlendirilmesi.	* 2019-2024 yıllarında karşılanan Engelsiz 112 acil durum çağrı sayısı 29.977'dir. Engelsiz 112 kapsamında 17 İşaret Dili Tercümanı ile acil çağrı hizmeti verilmektedir. 1 Eylül 2022'den günümüze Engelsiz CİMER üzerinden 1.722 başvuru alınmıştır. Engelsiz CİMER Projesi kapsamında işitme ve konuşma engelli vatandaşların görüntülü olarak CİMER'e başvuru yapmaları ve başvurularına verilen cevap sonrası cevabın yine görüntülü olarak işaret dili tercümanları tarafından kendilerine tercüme edilmesi çalışmaları tamamlanmış olup engelli vatandaşların CİMER başvuruları Engelsiz 112 uygulaması üzerinden gerçekleştirilmektedir. (İB) * Engelsiz Sağlık İletişim Merkezinde (ESİM) ve Sağlık Bakanlığı İletişim Merkezinde (SABİM) işaret dili ile görüntülü destek sağlanmaktadır. * ALO 123 sistemi üzerinden web ve mobil uygulama aracılığıyla 46 engelli bireye görüntülü işaret dili tercümanı desteği sunulmuştur. PTT'nin web sitesi üzerinden işitme ve konuşma engelli müşterilere yönelik görüntülü görüşme hizmeti sunulmaktadır. TCDD Taşımacılık A.Ş.'de e-bilet platformu üzerinden 2 personel ile işaret diliyle hizmet verilmektedir. Türksat A.Ş.'de "Engelsiz Çağrı Merkezi" servisi ile engelli müşterilere işaret dili ile görüntülü hizmet verilmektedir. (UAB) *e-şikayet ve bilgi edinme linklerine web sitesinin ana sayfasından ulaşılabilmekte; engelli bireyler kurum hizmetlerine ilişkin bilgileri çağrı merkezi ve web sitesi üzerinden alabilmekte; taleplerini Elektronik Şikayet Sistemini kullanarak iletebilmektedir. Söz konusu sistemin e-devlet entegrasyonu bulunmaktadır. Ayrıca, tüm bankalara uzaktan müşteri olmak isteyen engelli bireyler için işaret dili eğitimi almış en az bir çağrı merkezi personeli bulundurma zorunluluğu getirilmiştir. (BDDK) * İşaret dili tercümesi ile bildirim yapılabilmesini sağlayacak bir uygulamanın geliştirilmesi çalışmaları devam etmektedir. (RTÜK) * Kurum bünyesinde işaret dili tercümanı bulunmaktadır. (TSE) * 17 üniversitede 1.322 engelli öğrenciye işaret dili ile tercüme desteği sağlanmıştır. (YÖK)

Eylem Alanı	Faaliyetler
2.3. Engelli bireylerin turizm, seyahat, eğlence ve dinlence faaliyetlerine katılımının güçlendirilmesi.	• Türkiye Sakatlar Konfederasyonu tarafından 07-12 Eylül 2025 tarihleri arasında düzenlenen "Engelli ve Gazi Personele Yönelik Hizmet İçi Eğitim Semineri"ne Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğünden 21 personel katılım sağlamıştır. TCDD Taşımacılık ve YHT hesaplarından engelli bireylere yönelik toplam 13 paylaşım gerçekleştirilmiştir. Bu paylaşımlarda Dünya Engelliler Günü, turuncu masa hizmeti kullanımı, engelli bireyler için uyarılar ve farkındalığın artırılması konuları işlenmiştir. Tren istasyonlarında, trenlerde, PTT şubelerinde erişilebilir bilgilendirmeler yapılmakta; TCDD, PTT, TÜRKSAT Çağrı Merkezi'nde işaret dili tercümanı ile hizmet verilmektedir. (UAB)
2.4. Engelli bireylerin sportif etkinliklere katılımının teşvik edilmesi ve eşit fırsatlarla katılımlarının sağlanmasına yönelik gerekli altyapı ve idari tedbirlerin alınması.	• Engelli bireyler arasında spor kültürünü yaygınlaştırmak amacıyla Adım Adım Milli Takım Jimnastik ve Maceraya Engel Yok kısa filmleri de dâhil farkındalık içerikleri Bakanlığın sayfalarında ve TRT Spor Yıldız kanalında yayınlanmıştır. 2025 yılı itibarıyla engelli sporcu sayısı 57.340 olup engelli spor kulübü sayısı ise 1.839'dur. Bedensel Engelliler Federasyonu, Görme Engelliler Federasyonu, İşitme Engelliler Federasyonu ve Özel Sporcular Federasyonu iş birliğinde 1.800 kişi antrenörlük kurslarını tamamlamıştır. Bakanlık bünyesinde görev yapan antrenörlere yönelik düzenlenen gelişim seminerlerinde "Engelliler ve Spor" başlığı ile eğitimler verilmiş olup 3.368 antrenör eğitimi tamamlanmıştır. Engelli bireylerin spora erişimlerini artırmak, sporun birleştirici gücü sayesinde engelli bireylerin topluma katılımlarını hızlandırmak ve potansiyeli yüksek engelli bireylerin kulüp sporcusu olmalarını sağlamak amacıyla gerçekleştirilen "Engelsiz Spor Okulları Projesi"nden 16.981 katılımcı yararlanmıştır. "Vakıf Üniversitelerinden Türk Sporuna Yükseköğretimde Yüzde Yüz Destek Projesi" kapsamında 2025-2026 eğitim ve öğretim yılında Türkiye Görme Engelliler Federasyonundan 1 milli sporcu 1 Vakıf Üniversitesine yerleşmiştir. 28 Ağustos-08 Eylül 2024 tarihleri arasında Fransa'nın Paris şehrinde düzenlenen Paris 2024 Paralimpik Oyunları, 15 branşta 48 kadın ve 46 erkek olmak üzere toplam 94 sporcu ile en fazla katılım sağlanan olimpiyat oyunları olmuştur. (GSB)

Eylem Alanı	Faaliyetler
2.4. Engelli bireylerin sportif etkinliklere katılımının teşvik edilmesi ve eşit fırsatlarla katılımlarının sağlanmasına yönelik gerekli altyapı ve idari tedbirlerin alınması.	• 1.000 özel eğitim kurumuna engelli öğrencilerin spor branşları ile tanışmaları ve engel durumlarına uygun üretilen spor malzemeleri ile çalışmaları amacıyla 30.000 spor malzemesi dağıtılmıştır. (GSB, MEB) • Spor faaliyetlerinde yer alacak personele yönelik 42 tane engellilik kapsayıcı eğitim gerçekleştirilmiştir. Spor dallarında yetenekli ve üstün başarılı olan engelli sporcular da yükseköğretim kurumlarına (öğretmenlik programları hariç) TYT puanları ile yerleştirilmektedir. "Engellilerde Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği" programı 1 yükseköğretim kurumunda bulunmakta olup Milli Eğitim Bakanlığının projeksiyonları dikkate alınarak yeni program açılmamaktadır. 3 yükseköğretim kurumu bünyesinde ise "Engellilerde Egzersiz ve Spor Bilimleri" lisans programı bulunmakta olup öğretim üyesi ve altyapısı yeterli olan yükseköğretim kurumlarında bu programların açılması teşvik edilmektedir. (YÖK)

HEDEF 3 Kamu kullanımına açık alanların erişilebilirliğinin sağlanması

Eylem Alanı	Faaliyetler
3.1. Kamu ihalelerinde erişilebilirlik kriterlerine yer verilmesi.	• Herhangi bir faaliyet yürütülmemiştir.
3.2. Erişilebilirliği güçlendirmek üzere gerekli mevzuat düzenlemelerinin yapılması.	• "Plajlar ve ATM'ler için Erişilebilir İzleme ve Denetleme Formu", "Kaldırımlar İçin Erişilebilirlik Kılavuzu" hazırlanmış ve "Web Siteleri ve Mobil Uygulamaların Erişilebilirliği Genelgesia" yayımlanmıştır. Mevzuatın Erişilebilirlik Açısından Değerlendirilmesi Formu hazırlanarak kurumlara iletilmiş ve süreç koordine edilmiştir. (ASHB) • "Mevzuatın Erişilebilirlik Açısından Değerlendirilmesi Formu" aracılığıyla yapılanlar dâhil kurumun görev alanına giren mevzuat taranmıştır. (ÇŞGB, HMB, KTB, MEB, UAB) • Yapılan taramalar sonucunda ilgili mevzuatta düzenlenmeler yapılmış ya da taslak mevzuat düzenlemeleri hazırlanmıştır. (Engelli ve Eski Hükümlü Çalıştırmayan İşverenlerden Tahsil Edilen İdari Para Cezalarını Kullanmaya Yetkili Komisyona Dair Yönetmelik, Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği, Gemi ve Su Araçlarının İnşa Tadilat ve Bakım-Onarım Yönetmeliği) ÇSGB, HMB, MEB, UAB)
3.3. Tasarım ve planlama sürecinde kullanılmak üzere erişilebilirlik standartlarının hazırlanması, mevcut standartların güncellenmesi.	• 2 standart güncellenmiş, 2 yeni standart yayımlanmış ve 1 standart Türkçe'ye çevrilmiştir. Gerekli durumlarda standartların revize edilmesi çalışmaları sürdürülmektedir.

Eylem Alanı	Faaliyetler
3.4. Kamu ve özel sektörde yürütülen her türlü mimari ve kentsel hizmet çalışmalarının erişilebilir bir şekilde hayata geçirilmesi için teknik personelin erişilebilirlik konusunda bilgi ve bilinç düzeyinin artırılması.	• Teknik personelin erişilebilirlik konusunda bilgi ve bilinç düzeyinin artırılması amacıyla düzenlenen eğitimlerin yanı sıra; proje kontrolörlüğü yapan teknik personele yönelik 74 bilgilendirme toplantısı gerçekleştirilmiştir. Bu toplantılarda bilgilendirme materyali olarak Erişilebilirlik Kılavuzu ve TS 9111 Standardı kullanılmıştır. (AB) • TBB ve belediyelerle ile iş birliğinde belediyelere yönelik "Kaldırımlar", "Yaya Geçitleri", "Duraklar", "Kent Parkları", "Kent Hayatında Engellilerin Durumu, Erişilebilir Kent ve Ankara", "Yaya Geçitleri", "Halka Açık Tuvaletler" ve "Erişilebilirlik Mevzuatı" başlıklarında erişilebilirlik eğitimleri düzenlenmiştir. (ASHB)
3.5. Erişilebilirlik Değerlendirme Modülü (ER-DEM)'nün geliştirilmesi.	• ER-DEM web ortamı ara yüzü tamamlanarak rapor oluşturma aşamasına geçilmiştir.
3.6. Erişilebilirliğin artırılması için teşvik programlarının geliştirilmesi.	• Erişilebilirlik Logosu kullanılmaya başlanmıştır. 2026 Yılı Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Planı Genelgesi Taslağına Erişilebilirlik Logosunun yaygınlaştırılmasına yönelik ifade eklenmiştir.

HEDEF 4 Erişilebilir konut hizmetlerinin geliştirilmesi

Eylem Alanı	Faaliyetler
4.1. Binaların tasarım ve yapım aşamasında erişilebilirlik kriterlerinin gerçekleştirilmesi.	• "Uyarlanabilir Konut Tasarım Rehberi" hazırlanmıştır. Erişilebilir konut uygulamalarını teşvik etmek üzere yerel yönetimlerde görev alanlar dahil ilgili personele yönelik "Erişilebilirlik Eğitimi" ve "Erişilebilirlik Nedir?" başlıklı eğitim videoları hazırlanarak erişime açılmıştır. (ASHB)
4.2. Engel durumuna göre konut içi uyarlamaların yapılmasına yönelik model geliştirilmesi.	• Herhangi bir faaliyet yürütülmemiştir.
4.3. Uygun maliyetli erişilebilir konut tahsisi için model geliştirilmesi.	• Herhangi bir faaliyet yürütülmemiştir.

HEDEF 5 Ulaşım hizmetlerinin ve sistemlerinin erişilebilir hale getirilmesi

Eylem Alanı	Faaliyetler
5.1. Kamu ve özel ulaşım hizmetlerinin ve sistemlerinin erişilebilirliğinin sağlanmasına yönelik tedbirlerin alınması.	• Ulaşım hizmetlerinin ve sistemlerinin erişilebilirliğinin sağlanmasına yönelik analiz çalışmaları yürütülmüş, ilgili tarafların katılımıyla çalıştay ve toplantılar düzenlenmiştir. (ASHB, ÇŞİDB, UAB) • "Herkes İçin Hareketlilik Mobil Uygulaması'nın teknik altyapı çalışmaları tamamlanmış, uygulamanın hayata geçirilmesine yönelik mevzuat taslağı hazırlanmıştır. (ASHB, UAB) • Toplu taşıma araçlarının üretim aşamasında erişilebilirliklerinin sağlanması üzerine mevzuat düzenlemesi yapılmasına yönelik toplantılar düzenlenmiştir. (ASHB, STB) • 2021-2022 eğitim öğretim yılı yaz döneminde başlatılan özel eğitim okul ve kurumunda öğrenim gören ve yaygın eğitim hizmetinden yararlanan öğrencilerin eğitim aldıkları kurumlara taşınması uygulaması devam ettirilmiş olup 2024-2025 Eğitim ve Öğretim Yılında 140.306 özel eğitim öğrencisine taşıma hizmeti sunulmuştur. (MEB)

HEDEF 6 Bilgi ve iletişim teknolojileri ile elektronik hizmet sistemlerinin erişilebilirliğinin artırılması

Eylem Alanı	Faaliyetler
6.1. Kamu kurumlarının web sayfalarının erişilebilir hale getirilmesi.	• 21 Haziran 2025 tarihinde 2025/10 sayılı "Web Siteleri ve Mobil Uygulamaların Erişilebilirliği" konulu Cumhurbaşkanlığı Genelgesi yayımlanmıştır. A seviyesi İzleme ve Denetleme Formu hazırlanmıştır. Erişilebilirlik Atölyeleri kapsamında düzenlenen 6 "Sosyal Medyanın Erişilebilirliği Eğitimi"ne 1.002 kişi, 5 "Web Erişilebilirlik Standartları Eğitimi"ne ise 709 kişi katılım sağlamıştır. (ASHB) • Web sayfaları ve UYAP portal uygulamalarının tamamında "Erişilebilirlik" menüsü bulunmaktadır. Sosyal medya paylaşımları platformlar imkân verdiği ölçüde erişilebilir şekilde yapılmaktadır. (AB) • Web ana sayfasında, duyurularda, haberlerde ve vatandaşları bilgilendirme amaçlı alt sayfalarda font puntosu büyütme butonu bulunmaktadır. Web sayfasında karmaşık içerikler bulunmamakta, okunabilirlik ve kolay erişilebilirlik sağlanmaktadır. (SGK) • Bilgi ve iletişim teknolojileri ile elektronik hizmet sistemlerinin erişilebilirliğinin artırılması kapsamında çeşitli pilot çalışmalar ve uygulanabilirlik testleri yürütülmektedir. (DB) • Bakanlık, Gelir İdaresi Başkanlığı, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı, Sigortacılık, Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu ile Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğünün web sayfalarına engelli bireylerin erişim sağlayabileceği modül eklenmiştir. (HMB) • Merkez teşkilatı ve bağlı kuruluşlarının internet sitelerine kolay erişimin sağlanması amacıyla "Erişilebilirlik Menüsü" geliştirilmiştir. 26 Eylül 2025 tarihinde Bakanlık teşkilat şeması altında yer alan 1.526 sitede bu menü uygulamaya alınmıştır. (İB) • Dijital Erişim çalışmaları kapsamında; bazı sesli kitaplar zaman, mekân ve donanım engeli olmadan ücretsiz dinlenebilmektedir. Çanakkale Tarihi Alanı web sayfasında yer alan "Engelsiz Erişim" bölümünde "İşaret Dili ile Çanakkale Muharebeleri" anlatılmaktadır. (KTB)

Eylem Alanı	Faaliyetler
6.1. Kamu kurumlarının web sayfalarının erişilebilir hale getirilmesi.	• Farklı platformlardaki resmi sosyal medya hesaplarından 353'er adet; NEXT sosyal resmi hesabından 158 adet bilgilendirme metni erişilebilir formatta paylaşılmıştır. Sosyal medya hesabı üzerinden paylaşılan görsellere alt metin eklenerek görme engelli bireyler için erişilebilir formata çevrilmiştir. (ÖSYM) • Web sitesinin yenilenmesi ihalesi yapılmıştır. Havalimanlarının internet sayfalarında Kurumsal/Engelli Yolcu Hizmetleri başlığında verilen hizmetler yer almaktadır. TCCD Genel Müdürlüğünün sosyal medya hesaplarından yapılan bilgilendirme mesajları sosyal medya platformlarının erişilebilirlik standartları doğrultusunda hazırlanmaktadır. (UAB) • Sosyal medya hesabından yayınlanan paylaşımlar görme engelli bireyler için erişilebilir şekilde gerçekleştirilmektedir. Ayrıca sempozyum duyuruları gibi bazı duyurular sesli olarak da yapılmaktadır. Kurumun web sayfasında erişilebilirlik menüsü ile ekran okuyucu, metin öncelikli, kontrast artırma, disleksi dostu, düşük-yüksek doygunluk gibi özelliklerle erişilebilirlik seçenekleri bulunmaktadır. (TİHEK) • Sosyal medya platformları üzerinden yapılan bilgilendirmeler erişilebilir formatta sunulmaktadır. (TSE) • Üniversiteler tarafından 24.950 erişilebilir bilgilendirme yapılmıştır. (YÖK)
6.2. e-Devlet hizmetlerinin erişilebilirliğinin güçlendirilmesi.	• e-Devlet üzerinden kurumların sayfalarına erişilebilir yönlendirme yapılarak sunulan hizmetin erişilebilirliğini tespit edecek "Web Siteleri ve Mobil Uygulamaların Erişilebilirliği Kontrol Listesi-A Seviyesi" yayımlanmış ve ilgili kurumlar bilgilendirilmiştir. (ASHB) • e-Devlet entegrasyon çalışmaları, Hizmet Envanteri Yönetim Sisteminde (HEYS) tanımlanan toplam 675 hizmet üzerinden yürütülmektedir. Bu hizmetlerden vatandaşa, özel sektöre ve kamu kurumlarına yönelik olarak sunulabilenlerin sayısı 465'tir. e-Devlet Kapısına entegre edilmesi planlanan 465 hizmetten 460'ı (%99) 2025 yılı itibarıyla entegre edilmiştir. Emniyet Genel Müdürlüğüne ait 3, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığına ait 1, Kaçakçılık İstihbarat, Harekât ve Bilgi Toplama Dairesi Başkanlığına ait 1 hizmet olmak üzere toplam 5 hizmetin entegrasyonu tamamlanmıştır. (İB)

Eylem Alanı	Faaliyetler
6.2. e-Devlet hizmetlerinin erişilebilirliğinin güçlendirilmesi.	• Kullanıcı sayısı 63 milyona yaklaşan e-Devlet Kapısı, toplumun tüm fertleri tarafından kolay kullanılabilecek şekilde W3C ve Kamu İnternet Siteleri Standartları göz önünde bulundurularak tasarlanmıştır. Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğünün e-Devlet üzerinden sağlanan hizmet sayısı 4 artırılarak 30'a çıkarılmıştır. (UAB)
6.3. Medya sektörü tarafından sunulan hizmetlerin erişilebilirliğinin güçlendirilmesi.	• "Sağırların, İşitme ve Görme Engellilerin Yayın Hizmetlerine Erişiminin İyileştirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik"in uygulanmasına ilişkin mevcut durum analizi ve ihtiyaçlara ilişkin öneriler geliştirmek üzere 3 Mayıs 2023 tarihinde Dezavantajlı Bireylerin Medyada Sunulan Hizmetlere Erişimi Çalıştayı düzenlenmiş olup sonuç bildirisi web sitesinde yayınlanmıştır. Bununla birlikte 2025 yılı içerisinde RTÜK tarafından engellilik ve engelli bireylere ilişkin 12 kamu spotu hakkında tavsiye kararı alınmıştır.
6.4. Basılı ve dijital yayınların erişilebilir versiyonlarının sunumunun yaygınlaştırılması.	• Erişilebilirlik Logosu Kullanım Kılavuzu'nda revizyon yapılarak Logonun basılı ve dijital yayınlar ile görsel materyallerde de kullanılabilecek şekilde uygulama alanı genişletilmiştir. (ASHB) • 2023 ve 2025 yıllarında Erişilebilir Kütüphaneler Çalıştayı düzenlenmiştir. (ASHB, KTB)
6.5. Bankacılık hizmetlerinin erişilebilirliğinin yaygınlaştırılması.	• Bankacılık Hizmetlerinin Erişilebilirliğine Dair Yönetmelik'in erişilebilirlik açısından uygulanma düzeyinin tespit edilmesi amacıyla hazırlanan form aracılığıyla kurumlardan mevcut duruma ilişkin veriler toplanmıştır. (ASHB, BDDK) • Anılan Yönetmelik çerçevesinde yıllık denetimler yapılmaktadır. Engelsiz Bankacılık hedefiyle bankaların hizmet sunduğu şube, ATM, çağrı merkezi, internet/mobil bankacılık ve POS ciyhazları gibi tüm kanallarda erişilebilirliğin sağlanması ve personele yönelik engelli bireylerle iletişim ve engelli hakları konusunda eğitimler verilmesini, aksi halde de idari ceza uygulanmasını öngören "Bankacılık Hizmetlerinin Erişilebilirliğine Dair Yönetmeliğe Uyum Hakkında Talimat" bankalara iletilmiştir. (BDDK)

Eylem Alanı	Faaliyetler
6.6. Acil durum çağrı hizmetlerinin erişilebilirliğinin güçlendirilmesi.	• Engelsiz 112 uygulamasında 12/48 vardiya sistemiyle çalışan 17 İşaret Dili Tercümanı ile acil çağrı hizmeti verilmektedir. Engelsiz 112 uygulamasının hayata geçirildiği 2019 yılından bugüne uygulama üzerinden 35.891 acil durum çağrısı cevaplanmıştır. Engelsiz CİMER Uygulamasının başladığı 1 Eylül 2022'den bugüne 2.959 Engelsiz CİMER başvurusu alınmıştır. • Sesli komut erişilebilirlik desteğinin Engelsiz 112 Uygulamasına uyumlu hale getirilmesi için çalışmalara başlanmış olup test aşaması devam etmektedir. (İB) • Engelsiz Sağlık İletişim Merkezinde (ESİM) ve Sağlık Bakanlığı İletişim Merkezinde (SABİM) işaret dili ile görüntülü destek sağlanmaktadır. (SB)

HEDEF 7 Erişilebilirlik izleme ve denetiminin güçlendirilmesi

Eylem Alanı	Faaliyetler
7.1. İzleme ve denetleme faaliyetlerinin elektronik ortamda gerçekleştirilmesi.	• Herhangi bir faaliyet yürütülmemiştir.
7.2. İzleme ve denetleme komisyonlarının mali açıdan güçlendirilmesi.	• Herhangi bir faaliyet yürütülmemiştir.
7.3. İdari para cezalarının etkin uygulanması.	• Herhangi bir faaliyet yürütülmemiştir.

HAKLARIN KORUNMASI VE ADALET

AMAÇ

“Engelliliğe dayalı ayrımcılıkla mücadele ederek eşitliği tesis etmek”

HEDEF 1 Engelli bireylerin ayrımcılığa karşı yasal olarak korunması

Eylem Alanı	Faaliyetler
1.1. Ulusal mevzuatın gözden geçirilerek engelliliğe dayalı ayrımcılık içeren hükümlerin ayıklanmasına yönelik revizyon çalışmasının yapılması.	• 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 8. maddesindeki "alışılmışın dışında çevrenin yadırgayacağı şekilde konuşma ve organlarının hareketini kontrol zorluğu çekmek gibi engeli..." ibaresi madde metninden çıkarılmıştır. UYAP sisteminde taraf kayıt ekranlarında kullanıcı isteğine bağlı olarak girilebilen "Engel Türü" alanı zorunlu hale getirilmiştir. (AB)
1.2. Herhangi bir hakkın ihlali iddiası durumunda hukuki ehliyete sahip olup olmadığına bakılmaksızın şikâyet mekanizmaları ve prosedürlerinin engelli bireyler açısından erişilebilir hale getirilmesine ilişkin gerekli yasal ve idari tedbirlerin alınması.	• Adli süreçte engelli bireylere sunulan hizmetler konusunda bilgilendirme yapılması ve engelli bireylerin adalet hizmetlerine erişimlerine ilişkin ihtiyaçlarının tespiti amacıyla akademisyenler ve engellilik alanında faaliyet gösteren STK'ların temsilcilerinin katılımlarıyla Engelsiz Adalet Çalıştayı düzenlenmiştir. (AB) • Kamu kurum ve kuruluşları, baro ve STK temsilcileri ile akademisyenlerin katılımıyla "Engelli Bireylerin Şikâyet Mekanizmalarını Kullanırken Karşılaştığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri Çalıştayı" düzenlenmiştir. (TİHEK)

Eylem Alanı	Faaliyetler
1.3. Engelli bireylerin haklarını kullanırken ihtiyaç duydukları makul uyumlaştırmaların sağlanmasına yönelik yasal ve idari tedbirlerin alınması.	• 8 ülkenin iyi uygulama örnekleri incelenmiştir. (AB) • "Ayrımcılık Yasağı Bağlamında Makul Düzenleme Yükümlülüğü Raporu" kapsamında; Arnavutluk, Avusturya, Bosna-Hersek, Gürcistan, Estonya, İrlanda, Letonya, Sırbistan ülke örnekleri incelenmiş, tespit ve tavsiyeler oluşturulmuştur. • "İşitme Engelli Bireylere Yönelik Ayrımcılıkla Mücadelede Sorunlu Alanlar ve Çözüm Önerileri", 14 Mayıs 2025 tarihinde "Engellerin Ortadan Kaldırılması: Makul Düzenleme Yükümlülüğü ve Uygulamaları Çalıştayı", 3 Aralık 2025 tarihinde ise "3 Aralık Dünya Engelliler Günü: Eğitimde ve İstihdamda Makul Düzenleme Yükümlülüğü Paneli" düzenlenmiştir. Söz konusu etkinliklerde dile getirilen sorun alanları ve çözüm önerileri raporlanarak "Engellerin Ortadan Kaldırılması: Makul Düzenleme Yükümlülüğü ve Uygulamaları Çalıştayı Sonuç Bildirisi" ile "3 Aralık Dünya Engelliler Günü: Eğitimde ve İstihdamda Makul Düzenleme Yükümlülüğü Paneli Sonuç Bildirisi" hazırlanmış ve kamuoyu ile paylaşılmıştır. Ayrıca "Engellilik Temelinde Ayrımcılık Yasağı Bağlamında Makul Düzenleme Yükümlülüğü Raporu" hazırlanmış ve kamuoyu ile paylaşılmıştır. "Engellilik Temelinde Ayrımcılık Yasağı Bağlamında Makul Düzenleme Yükümlülüğü Raporu"nda "*Makul düzenleme yükümlülüğünün ihlal edildiği durumlarda tazminat dâhil etkili telafi yöntemleri hakkında yargısal ve idari hak arama mekanizmalarına erişim konusunda yürütülen farkındalık artırıcı çalışmaların çoğaltılması*" tavsiyesine yer verilmiştir. (TİHEK)

HEDEF 2	Engelli bireylerin yasa önünde eşit tanınmasına yönelik bir sistemin oluşturulması

Eylem Alanı	Faaliyetler
2.1. Engelli bireylerin hukuki ehliyetini tanıyan ve destekleyen mevzuat revizyonuna yönelik çalışmaların yapılması.	• Görme engelli bireylerin noterlik işlemlerinde yaşadıkları sorunların çözümüne yönelik toplantılar düzenlenmiştir. Kişinin iki tanık bulundurulmasını arzu etmemesi durumunda; işlem içeriğini e-devlet uygulaması üzerinden dinleyebilmesi ve onaylayabilmesine ilişkin çalışmalar devam etmektedir. (AB)
2.2. Engelliliğin farklı biçimlerini gözeten destekli karar verme uygulaması için model geliştirme çalışmalarının yapılması.	• Herhangi bir faaliyet yürütülmemiştir.

HEDEF 3	Adalet hizmetlerinin engelli bireyler açısından içermeci bir anlayışla güçlendirilmesi

Eylem Alanı	Faaliyetler
3.1. Engelli bireylerin adalete erişimi konusunda farkındalık çalışmalarının yapılması.	• Yeni Atanan Zabıt Katiplerine Yönelik Hizmet İçi Eğitim Programı kapsamında toplam 1.740 personele yargı birimlerine başvuran engelli bireylere yönelik tutumlara dair konferanslar verilmiştir. Aile Destek Eğitim Programı kapsamında toplam 1.221 yardımcı yargı personeline engellilik durumları, engelli bireylerin karşılaştığı sorunlar ve engelli bireylere yönelik destekler konusunda eğitimler verilmiştir. Adli süreçlerde engelli bireylere sunulan hizmetler hakkında bilgilendirme yapılması ve engelli bireylerin adalet hizmetlerine erişimlerine ilişkin ihtiyaçlarının tespit edilmesi amacıyla Bakanlığın ilgili birimleri, bu alanda çalışmalar yürüten akademisyenler ve engellilik alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinin katılımıyla "Engelsiz Adalet Çalıştayı" düzenlenmiştir. Mağdur hakları ile sunulan hizmetlere dair bilgilerin yer aldığı kolay erişilebilir, sade, anlaşılır bir şekilde tasarlanan ve farklı dillerde erişime açılan "magdurbilgi.adalet.gov.tr" internet sitesi erişilebilir hale getirilmiştir. • Engelli Bireyler İçin Bilgilendirme Rehberi'nde engelli bireylerin hak ihlali durumunda başvurabilecekleri mekanizmalara ilişkin bilgilere yer verilmiştir. (ASHB)
3.2. Adalet sistemi içerisindeki tesislerin erişilebilirliğinin artırılması.	• Engelli avukat veya ziyaretçiler için görüş alanı girişlerindeki retina ve parmak izi okuma cihazlarının yüksekliklerinin uygun hale getirilmesi hususunda gerekli çalışmalar başlatılmıştır. Toplam 90 proje (adalet binası, cezaevi) incelenmiş olup 24 bina erişilebilirlik açısından değerlendirilerek raporlanmıştır. Bakanlık bütçesinden 2022-2024 yılları için 32.000.000 TL erişilebilirlik ödeneği ayrılmıştır. 74 adet adalet hizmet binası (adliye, adli tıp, ceza ve infaz kurumu, sosyal tesis, vb.) için erişilebilirlik projesi hazırlanmış ve gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Ayrıca 2025 yılında Bakanlığa devredilen eski Yargıtay Hizmet Binası ve yeni açılan Adalet Anaokulu ve Gündüz Bakımevinde erişilebilirlik düzenlemeleri gerçekleştirilmiş, engelli personelin çalıştığı binalarda ise asansörlere sesli uyarı sistemi kurulmuştur. (AB)

Eylem Alanı	Faaliyetler
3.2. Adalet sistemi içerisindeki tesislerin erişilebilirliğinin artırılması.	• Kolluk birimlerine ait 4.473 binanın 3.126 adedi incelenmiş ve 1.524'ünün erişime uygun olduğu tespit edilmiştir. Mevcut binaların erişime uygunluk oranı % 49'dur. Yapılan keşifler için toplam 25.999.459 TL ödenek harcanmıştır. Nezarethaneler dahil olmak üzere hizmet binalarında toplam 175 erişilebilirlik düzenlemesi yapılmıştır. (İB)
3.3. Engelli bireylerin adli süreçlerde haklarını kullanırken yaşlarına ve engel durumlarına uygun uyumlaştırmaların sağlanmasına yönelik yasal ve idari tedbirlerin alınması.	• Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile hekim raporuyla belgelendirilen baston, ortopedik yatak ve boyunluk, solunum ve işitme cihazlarının vb. araç-gereçlerin koğuş, oda ve eklentilerinde bulundurulabileceği hükme bağlanmıştır. Hastalığı, yaşlılığı veya engelliliği nedeniyle mahkemeye bizzat gelmekte zorluk yaşaması muhtemel olan ilgililerin, bulundukları mesken veya kurumdan e-Duruşmaya katılabilmeleri sağlanmaktadır. Ayrıca, zorunlu tedavi gören kişilerin mahkemeye erişimlerinin kolaylaştırılması ve yargılama süreçlerinin hızlandırılması amacıyla e-Duruşmaya katılımlarına yönelik pilot çalışmalar yürütülmektedir. Engelli bireylerin ceza infaz kurumlarında, durumlarına uygun bilgilendirilmesi amacıyla bireylerin hak ve yükümlülüklerini içeren "Hükümlü ve Tutuklu El Kitabı" Braille alfabesine çevrilmiş ve kitabın basımı sağlanmıştır. İşaret dili çevirmenliği 37.03 koduyla bilirkişilik listelerine dahil edilmiştir. Sincan Ceza ve İnfaz Kurumu'nda 2 seslendirme kabini kurulmuştur. "magdurbilgi.adalet.gov.tr" internet sitesi erişilebilir formata getirilmiştir. Suç mağdurlarının adli süreç hakkında bilgilendirilmesi amacıyla, temel haklar ve belirli suç türleri hakkında bilgi içeren broşürler sağır ve işitme engelli bireyler için erişilebilir hâle getirilmiş; Türk İşaret Dili eklenen 66 video broşür dijital ortamda erişime açılmıştır. Ayrıca, Ceza Muhakemesi Kanunu çerçevesinde oluşturulan tercüman listelerinin takibi yapılmakta ve işaret dili tercümanları bilirkişi olarak görevlendirilebilmektedir. Görme engelliler tarafından kullanılan "Jaws for Windows" programının kullanımına yönelik olarak UYAP Doküman Editöründe yazılım geliştirmeleri yapılmıştır. Adli yardım formu sesli betimleme yöntemi ile seslendirilerek magdurbilgi.adalet.gov.tr internet sitesinde erişilebilir hale getirilmiştir. (AB)

Eylem Alanı	Faaliyetler
3.4. Adli yardım süreci ve imkânlarının engelli bireyler açısından güçlendirilmesi.	• "Kanada Yargı, Mağdur Destek ve Adli Yardım Sistemi" raporu hazırlanarak www.magdur.adalet.gov.tr sitesinde yayınlanmıştır. Türkiye Sağırlar Konfederasyonu ve Ankara Üniversitesi TÖMER temsilcilerinin katılımı ile işitme engelli bireylerin adli süreçte karşılaştıkları iletişim engellerini ortaya koymak ve adalete erişimlerini güçlendirmek amacıyla iki toplantı düzenlenmiştir. Bölge Adliye ve Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Cumhuriyet Başsavcılıkları İdari ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelik'e, adli yardım talebine eklenecek belgeler ile ilgili yeni madde ihdasına yönelik çalışmalar yapılmıştır. "magdurbilgi.adalet.gov.tr" internet sitesinde adli yardım ile ilgili bölüm erişilebilir formata getirilmiştir. (AB) • Sosyal yardım başvurusu yapan vatandaşların muhtaçlıklarını ve kişisel verilerini merkezi veri tabanlarından temin/tespit etme ve mükerrer yardımların önlenmesine yönelik entegrasyon protokolü imzalanmış olup veri paylaşımına ilişkin teknik çalışmalar devam etmektedir. (AB, ASHB)

HEDEF 4 Engelli bireylerin siyasal yaşama katılımının güçlendirilmesi

Eylem Alanı	Faaliyetler
4.1. Siyasal yaşama katılımın önündeki yasal ve idari engellerin kaldırılmasına yönelik çalışmaların yapılması.	Herhangi bir faaliyet yürütülmemiştir.
4.2. Engelli bireylerin seçim süreçlerine bağımsız bir şekilde katılabilmelerinin sağlanmasına ilişkin çalışmaların yapılması.	Herhangi bir faaliyet yürütülmemiştir.
4.3. Seçilme hakkının engelli bireyler açısından güçlendirilmesine yönelik çalışmaların yapılması.	Herhangi bir faaliyet yürütülmemiştir.
4.4. Seçim süreçlerinde medya organları tarafından sunulan yayınların erişilebilirliğini güçlendirmeye yönelik çalışmaların yapılması.	Herhangi bir faaliyet yürütülmemiştir.

HEDEF 5	Engelli bireylerin sömürü, şiddet, işkence, aşağılayıcı muamele ve ceza gibi insan onur ve haysiyetini zedeleyici muamelelerden korunması

Eylem Alanı	Faaliyetler
5.1. Engelli bireylere yönelik şiddet, istismar ve kötü muamele ile mücadele konusunda katılımcı ve bütüncül bir anlayışla çalışmaların yapılması.	• Adli süreçte engellilere sunulan hizmetler konusunda bilgilendirme yapılması ve engelli bireylerin adalet hizmetlerine erişimlerine ilişkin ihtiyaçlarının tespiti amacıyla akademisyenler ve engellilik alanında faaliyet gösteren STK'ların temsilcilerinin katılımlarıyla Engelsiz Adalet Çalıştayı düzenlenmiştir. Adalet personelinin görevlerini yerine getirirken engelli bireylere yönelik doğru yaklaşım geliştirebilmeleri amacıyla kamu kurumları ile engellilik alanında faaliyet gösteren STK'ların görüşleri de alınarak bir eğitim modülü taslağı hazırlanmıştır. (AB) • İlgili kamu kurumlarından ve STK'lardan temsilcilerin katılımıyla engelli bireylere yönelik şiddet, istismar ve kötü muamelenin önlenmesi konulu 2 çalıştay ve 4 odak toplantı gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, Polis Akademisi Başkanlığında kamu kurum ve kuruluşlarından temsilcilerin katılımlarıyla "Engelli Bireylere Yönelik Şiddet ve Kötü Muamele ile Mücadele Çalıştayı" düzenlenmiş, Sonuç Raporu hazırlanarak Başkanlığın web sayfasında yayınlanmıştır. (İB)
5.2. Engelli bireylere yönelik şiddet, istismar ve kötü muamele ile mücadeleye ilişkin toplumun tüm kesimlerine yönelik bilgilendirme ve farkındalık çalışmalarının yapılması.	• Ruhsal Engelli Bireyler için Sosyal İçerme Projesi kapsamında, 47 personele yönelik 4 adet "Engelli Bireylerde Zorlayıcı Davranışları Anlama ve Önleme Eğitici Eğitimi" verilmiştir. Ayrıca, eğitimlerin uygulama sonuçlarının değerlendirilmesi amacıyla bir değerlendirme toplantısı gerçekleştirilmiştir. (ASHB)
5.3. Mağdurların korunmasına yönelik tedbirler ve rehabilitasyon programlarının güçlendirilmesi.	• Herhangi bir faaliyet yürütülmemiştir.

Eylem Alanı	Faaliyetler
5.4. Ayırt etme gücü olmayan engelli faillere yönelik rehabilitasyon programının geliştirilmesi	• Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Müdahale Programı (YARDM) kapsamında geliştirilen "Ruhsal Sorunlara Bireysel Müdahale Uygulama Rehberi"nin uygulanmasına yönelik olarak; ceza infaz kurumlarında görev yapan tüm psikolog ve sosyal çalışmacılara engelli hükümlü ve tutuklulara yaklaşımdaki temel ilkeler, yaşadıkları ruh sağlığı problemleri ile ilgili izlem, sevk ve müdahalenin nasıl olması gerektiğine dair eğitimler verilmiştir. Bu kapsamda; ceza infaz kurumlarda görev yapan psikolog ve sosyal çalışmacılar tarafından engellilere yönelik bireysel görüşmeler, grup müdahale programları gerçekleştirilerek maddi durumu yetersiz hükümlü/tutukluların, ihtiyaçlarının karşılanabilmesi amacıyla Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, STK'lar vb. kuruluşlar ile iş birliği yapılmaktadır. (AB) • Engelli ve Eski Hükümlü Çalıştırmayan İşverenlerden Tahsil Edilen İdari Para Cezalarını Kullanmaya Yetkili Komisyon tarafından zihinsel engelli bireylere yönelik hibe sağlanan 4 mesleki eğitim ve rehabilitasyon projesinden 45 zihinsel engelli birey yararlanmıştır. (ÇSGB)
5.5. Kadınlara yönelik ihmal, istismar, sömürü ve şiddetle mücadeleye ilişkin program ve hizmetlerin engelli kadınlar açısından içermeci bir anlayışla güçlendirilmesi.	• Şiddet mağduru kadınların ilk müracaatlarında doldurdukları Aile içi ve Kadına Karşı Şiddet Olayları Kayıt ve Risk Değerlendirme Formunda engellilik durumu risk artırıcı faktör olarak kabul edilmiş, kolluk birimlerindeki Güven Masalarında işitme engelli mağdur kadınların şikâyetlerinin işaret dili bilen personel aracılığıyla alınması sağlanmıştır. (İB) KADES uygulamasını 7.726.612 kişi indirmiş olup 1.436.664 kadın ihbarda bulunmuştur. KADES uygulamasına kayıt aşamasında işitme engelli/sağır bireylere yönelik "İşitme engeliniz var mı?" sorusu 10 dile çevrilerek uygulamaya eklenmiştir. #KadınaElKalkamaz sloganı çerçevesinde; 33 milyondan fazla erkeğe eğitim verilmiş, 765 binden fazla pankart/afiş asılmış, 10 milyondan fazla broşür dağıtılmıştır. (İB)

Eylem Alanı	Faaliyetler
5.6. İşkence, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele ve cezadan korunmaya ilişkin yasal ve idari tedbirlerin engelliliği gözetecek şekilde güçlendirilmesi.	• 09-11 Aralık 2024 tarihlerinde Göç İdaresi Başkanlığı ile Ceza İşleri Genel Müdürlüğü iş birliğinde düzenlenen 'Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçuyla Mücadele Çalıştayı' kapsamında engelliler de dahil olmak üzere mağdur statüsündeki tüm kırılgan grupların haklarının güçlendirilmesi ve mağduriyetlerinin en aza indirilmesine yönelik tedbirler değerlendirilmiştir. (AB) • 5 Aralık 2025 tarihinde "İşkence, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ve Cezadan Korunmaya İlişkin Yasal ve İdari Tedbirlerin Engelliliği Gözetecek şekilde Güçlendirilmesine İlişkin Odak Toplantısı" gerçekleştirilmiştir. Toplantıda görüşülen hususlar tutanak altına alınarak raporlanmıştır. (TİHEK)

HEDEF 6 — Engelli bireylerin karar mekanizmalarına katılımının güçlendirilmesi

Eylem Alanı	Faaliyetler
6.1. Engellilik alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının kapasitelerinin güçlendirilmesine yönelik çalışmaların yapılması.	• İçişleri Bakanlığı Bütçesinden Derneklere Yardım Yapılması Hakkında Yönerge hükümleri çerçevesinde engellilik alanında faaliyet gösteren 96 derneğe destek sağlanmıştır. (İB)
6.2. Engelli bireylerin politika oluşturma ve uygulama süreçlerine ilişkin karar mekanizmalarına katılımının güçlendirilmesi.	• Kamu kurumları ile engellilik alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinden oluşan Engelli Hakları İzleme ve Değerlendirme Kurulu, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı başkanlığında 2023 ve 2024 yıllarında ikişer kez, 2025 yılında ise bir kez toplanmıştır. Farklı engel durumlarına sahip bireylerin karşılaştıkları sorunların ele alınması ve çözüm önerilerinin değerlendirilmesi amacıyla görme engelli bireyler (69 STK), işitme engelli bireyler ve bedensel engelli bireyler ile otizmli bireyler ve temsilcileri ile istişare toplantıları gerçekleştirilmiştir. 3 Ekim 2025 tarihinde yerel düzeyde kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları arasındaki iş birliğinin geliştirilmesi ve sivil katılımın teşvik edilmesi amacıyla toplantılar gerçekleştirilmesini teminen 81 İl Müdürlüğüne yazı yazılmıştır. Bu kapsamda illerde gerçekleştirilen 46 toplantıya, 326 kamu kurum ve kuruluşu ile sivil toplum kuruluşu temsilcisi katılım sağlamıştır. (ASHB) • 3 Kasım 2023 tarihinde Antalya ilinde "Otizmli Bireyi Olan Ailelerle Şehir Buluşmaları" istişare toplantısı düzenlenmiştir. 7-8 Aralık 2023 tarihlerinde ruhsal engelliler dahil olmak üzere engelli bireyler ve aileleri, kamu kurum ve kuruluşları ve sivil toplum kuruluşu temsilcilerinin katılım sağladığı "Ruhsal Engellilik Bağlamında Erişilebilirlik Çalıştayı" gerçekleştirilmiştir. (ASHB, SB)

SAĞLIK VE İYİLİK HALİ

AMAÇ

“Engelli bireylerin yaşamları boyunca en üst sağlık ve iyilik haline sahip olabilmelerini sağlamak”

HEDEF 1	Bütüncül bir yaklaşımla etkili önleme ve erken müdahale hizmetlerinin geliştirilmesi

Eylem Alanı	Faaliyetler
1.1. Doğuştan veya sonradan oluşabilecek engellilik riski taşıyan alanlarda koruyucu ve önleyici çalışmaların yapılması.	• Aile Temelli Ulusal Erken Müdahale Sisteminin Geliştirilmesi Projesi'nin uygulandığı 4 pilot ilde (Ankara, Bursa, Mersin, Kahramanmaraş) gündüz, bakım rehabilitasyon ve aile danışma merkezi belirlenmiş olup bu merkezlerdeki ilgili 16 personele 11 Haziran, 22 Temmuz, 25 Temmuz, 5 Ağustos ve 10 Ekim 2024 tarihlerinde "Engelli Bireylerle Çalışan Meslek Personeline Yönelik Eğitim"; 15 personele ise 16 Aralık 2024 tarihinde "Gelişimsel İzleme ve Değerlendirme Rehberi Eğitimi" verilmiştir. (ASHB) • Maden sektörüne yönelik kamu spotu hazırlanmıştır. Engelliliğe yol açabilecek önlenebilir iş kazaları konusunda riskli işlerde iş kazalarını önlemek, iş sağlığı ve güvenliği bilincini artırmak ve iş kazalarının önlenmesinin önemine dikkat çekmek amacıyla hazırlanan kamu spotları İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü sosyal medya hesaplarında ve ulusal yayın kanallarında paylaşılmıştır. (https://www.youtube.com/watch?v=yDUdEn2Nz6k&list=PLxpnv_CvC87Yz3b-raKBizLKrLGGXjl6X&index=67) (https://www.instagram.com/reel/CdlbyjUlxe-/?igsh=MXB1ODN5YWczYzlkNg%3D%3D) (ÇSGB) • EGM VE JGK tarafından 20 kamu spotu hazırlanmıştır. (İB)

Eylem Alanı	Faaliyetler
1.1. Doğuştan veya sonradan oluşabilecek engellilik riski taşıyan alanlarda koruyucu ve önleyici çalışmaların yapılması.	• "Gebe Bilgilendirme Sınıfı Programı" kapsamında 1.516.750 gebeye eğitim verilmiş ve eğitim alanlara Gebelik ve Doğum Süreci Annelik Yolculuğu kitapçığı dağıtılmıştır. Bakanlığa bağlı sağlık tesislerinde 81 il bünyesinde açılan 433 Gebe Okulunda bebek bakımı, emzirme sağlığı ile bebek ve çocuk takibi konularında eğitimler verilmektedir. En az bir kez izlemi yapılan gebelerin oranı % 99,6 olarak gerçekleşmiştir. Sağlık personeline yönelik "Evlilik Öncesi Danışmanlık Rehberi", evlenecek çiftlere yönelik "Evliliğe Sağlıklı Başlangıç" dokümanı, broşür ve görsel materyal hazırlanmıştır. Evlilik Öncesi Danışmanlık Programı kapsamında 708.884 kişiye eğitim verilmiştir. 2024 yılında yeni doğan döneminde yapılan taramaların genişletilmesi için Genişletilmiş Tarama Programı Yürütücü Komitesi kurulmuştur. GYT bilim komisyonu toplantısı neticesinde üç alt komisyon oluşturulmuş ve taramaya eklenebilecek hastalıklar konusunda çalışmalar başlatılmıştır. Kritik Konjenital Kalp Taramasına yönelik mevcut durumun tespit edilmesine yönelik çalışma tamamlanmıştır. 2 yaş altı çocuk sahibi olan ünlüler ile çalışmalar yapılmıştır. Hazırlanan videolar sosyal medya platformları ve IP TV'lerde de yayınlanmıştır. Dijital alışveriş sitelerinde pop-up içeriklere yer verilmiş ve hazırlanan bu tasarımlar MHRS, e-Nabız, web sitelerinde de yayınlanmıştır. Uzman görüşlerini içeren video hazırlanarak Bakanlığın dijital platformlarında yayınlanmıştır. Planlı gebelik ve gebelik takibi konusunda Bakanlığın sosyal medya hesaplarından 21 adet paylaşım yapılmıştır. İş sağlığı ve meslek hastalıkları ile bu hastalıkların önlenmesi konusunda 3 sosyal medya paylaşımı yapılmıştır. Engellilik risklerine ve genetik hastalıklara ilişkin çoğunluğu sosyal medyadan olmak üzere 48 adet bilgilendirici paylaşım yapılmıştır. "Tek Tıkla Bilgi Elinde" internet sitesinin (https://tektiklabilgielinde.saglik.gov.tr/web) anne ve bebek bölümüne; bebek bakımı, emzirme sağlığı, bebek ve çocuk takibi ile ev ve trafik kazaları konularında kamuoyunu bilgilendirmeye yönelik içerikler eklenmiştir. (SB)

Eylem Alanı	Faaliyetler
1.2. Erken tanı programlarının yaygınlaştırılması ve aynı zamanda erken müdahale programlarının oluşturulması.	• Yenidoğan döneminde gerçekleştirilen taramaların kapsamının genişletilmesi amacıyla Genişletilmiş Tarama Programı Yürütücü Komitesi kurulmuş ve Genişletilmiş Yenidoğan ve Evlilik Öncesi Tarama Programları Bilim Komisyonu toplantısı gerçekleştirilmiştir. Hastalık Yönetim Platformu'nun daha etkin kullanılmasını sağlamak amacıyla 81 ilin sağlık yöneticilerinin katılımıyla 6 bölgesel bilgilendirme toplantısı düzenlenmiştir. Platforma 4 yeni hastalık modülü eklenmiş, kronik hastalıklara yönelik 10 modül hazırlanmıştır. Ayrıca, Çocuklar İçin Özel Gereksinim Raporu'na (ÇÖZGER) ilişkin 4 bölgesel eğitim düzenlenmiştir. (SB) • "Mutlu Çarşambalar" Projesi kapsamında düzenlenen etkinliklere 42.711 kişi katılım sağlamıştır. (GSB)

HEDEF 2	Engelli bireyler açısından kapsayıcı, karşılanabilir ve erişilebilir sağlık hizmetlerinin güçlendirilmesi

Eylem Alanı	Faaliyetler
2.1. Engelli bireylerin cinsel ve üreme sağlığı dahil sağlık hakkı ile mahremiyet hakkını kapsayan hasta hakları konusunda engelli bireylerin ve sağlık profesyonellerinin farkındalığının artırılması.	• Herhangi bir faaliyet yürütülmemiştir
2.2. Sağlık kuruluşlarının (hastaneler, aile hekimlikleri, diş sağlığı merkezleri, ruh sağlığı merkezleri gibi) ve sağlık hizmetleri engelli bireylerin fiziksel erişim, uygun araç- gereç, donanım, erişilebilir bilgi ve iletişim gibi ihtiyaçlarını karşılayacak hale getirilmesi.	• "Sağlık Kurumlarında Engelli Bireyler İçin Ulaşılabilirlik Temel Bilgiler Rehberi" doğrultusunda sağlık tesislerinde Engelli Bireylere Yönelik Sağlık Tesisleri Denetleme Formu hazırlanmıştır. Tesisler, Temel Sağlık İstatistikleri Modülü (TSİM) aracılığı ile 166 parametreye dayalı takip edilmekte olup erişilebilirliğin artırılması yönünde çalışmalar devam etmektedir. ESİM üzerinden işaret dili destekli sağlık hizmetleri yürütülmektedir. 2 Haziran 2023 tarih ve 32209 sayılı Resmî Gazete'de "Evde Sağlık Hizmeti Sunumu Hakkında Yönetmelik" yayımlanmıştır. (SB) • 2023-2024 yıllarında Evde Bakıma Destek Pilot Uygulaması yürütülmüştür. Uygulama kapsamında istihdam edilen personele yönelik eğitimler düzenlenmiştir. Uygulama sonu itibarıyla 350 kişi bu hizmetten yararlanmıştır. (ASHB)

Eylem Alanı	Faaliyetler
2.3. Engelli bireylerin engel durumuna bağlı olarak gereksinim duyduğu ilaç, tıbbi malzeme ve cihazlara erişimlerinim kolaylaştırılması ve desteklenmesi.	• Eksternal Alt ve Üst Ekstremite Gövde Protez Ortezler, Diğer Protez Ortezler, Özel Hallerde Karşılanan Tıbbi Malzemeler, Tıbbi Sarf Malzemeleri Listesinde yer alan SUT kodları kapsamında iyileştirmeler yapılmış; SUT eki Ek-3/C listelerinde yer alan 684 adet tıbbi malzeme (İşitme cihazı, protez-ortez, akülü ve manuel tekerlekli sandalye, uyku ve solunum cihazları, ostomi ürünleri, beslenme ürünleri, sondalar, diyaliz sarf malzemeleri, konuşma cihazı, yanık ve lenf ödem bası giysileri vb.) geri ödeme fiyatlarında artış sağlanmıştır. • 4008-Özel Gereksinimli Bireylere Yönelik Kapsayıcı Toplum Uygulamaları Destekleme Programı kapsamında, ikinci ve üçüncü çağrılarda desteklenen projelerden yürütücülüğünü Sağlık Bilimleri Fakülteleri ile ilgili meslek yüksekokullarının üstlendiği proje sayısı sırasıyla 12 ve 4 olup her iki çağrı kapsamında 3'er proje başarıyla tamamlanmıştır. Ayrıca, bilim insanlarının konuk edilerek uzmanlık alanlarına ilişkin merak edilen konuların ele alındığı 52 "Bilim ve Teknik Dergisi" podcasti yayımlanmıştır. Bunun yanı sıra, TÜBİTAK 2024–2025 Öncelikli Ar-Ge ve Yenilik Konuları kapsamında engelli bireylere yönelik öncelikli alanlar arasında "Yeni Nesil Protez ve Ortez Teknolojileri" ile "Sağlık Sektöründe Biyomalzeme Uygulamaları" yer almaktadır. Fonksiyon kaybına yönelik nöromüsküler rehabilitasyonda kullanılacak cihazlar ile akıllı protez ve ortez sistemlerindeki teknolojik kısıtların giderilmesine yönelik proje önerileri; belirlenen teknolojik hazırlık seviyesi aralığına uygun olmaları ve en az bir öncelikli konuya hizmet etmeleri halinde değerlendirme sürecinde önceliklendirilerek ilave puan almaktadır. TÜBİTAK Bilim Çocuk dergisinin ve TÜBİTAK Bilim Genç dijital platformunun bazı içerikleri de seslendirilerek farklı mecralarda erişime açılmıştır. (TUBİTAK) • Konuya ilişkin 62 toplantı gerçekleştirilerek 31 rapor yayınlanmıştır. (YÖK)

HEDEF 3 Çeşitlendirilmiş terapi yöntemlerini de kapsayan rehabilitasyon hizmetlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması

Eylem Alanı	Faaliyetler
3.1. Farklı terapi yöntemlerinin geliştirilmesine yönelik çalışmaların yapılması.	• Engelli ve yaşlı bakım kuruluşlarında görevli meslek personeline yönelik olarak 6-10 Kasım 2023 tarihleri arasında 100 kişinin katılıyla EMDR Eğitimi gerçekleştirilmiştir. (ASHB) • 29 Ocak-23 Şubat 2024 tarihleri ile 19 Ağustos-14 Eylül 2024 tarihleri arasında düzenlenen 'Özel Eğitim Alanında Destek Eğitimi Verecek Uzman Öğretici Kursları'na 8.531 kursiyer katılım sağlamıştır. Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde destek eğitim programlarına göre Bakanlıkça belirlenen eğitim personeli sayısında artış yaşanmıştır. (MEB) • Rehabilitasyon alanında hizmet veren fizyoterapist, ergoterapist, iş uğraşı terapisti, odyolog, konuşma terapisti, engelli bireylere yönelik spor eğitmenliği, müzik terapisti, hidroterapist vb. meslek ve alanlarda insan kaynaklarının nitelik ve niceliğinin arttırılmasına yönelik 134 toplantı gerçekleştirilmiş, 114 eğitim verilmiştir. Bu eğitim ve toplantılara 2.128 kişi katılım sağlamıştır. Anılan unvanlarda 303 personel artışı sağlanmıştır. (YÖK)
3.2. Farklı terapi yöntemlerinin yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmaların yapılması	• Engelli bireylere yönelik gündüzlü ve yatılı bakım hizmeti sunan kuruluşlarda görev yapan sosyal çalışmacı, psikolog ve psikolojik danışmanlara yönelik "Çözüm Odaklı Terapi Eğitimi", 24-26 Nisan 2023 tarihlerinde 100 kişinin katılımıyla; "EMDR Eğitimi" ise 6-10 Kasım 2023 tarihleri arasında yine 100 kişinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Bu kuruluşlardan hizmet alan engelli bireylere yönelik sanatsal faaliyetler de yürütülmektedir. (ASHB) • Farklı terapi yöntemlerinin yaygınlaştırılmasına ve sanatsal faaliyetlerin kullanımının artırılmasına ilişkin toplam 304 toplantı gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda 178 terapi yöntemi uygulanmaktadır. Terapilerden ve sanatsal faaliyetlerden 3.695 engelli birey yararlanmıştır. (YÖK)

KAPSAYICI EĞİTİM

AMAÇ

“Farklılıkları gören ve çeşitliliği destekleyen kapsayıcı eğitimi her seviyede güçlendirmek”

HEDEF 1	Birlikte yaşama kültürünü destekleyerek özel gereksinimi olan çocukların akranlarıyla birlikte eğitimin her kademesine katılımının sağlanması

Eylem Alanı	Faaliyetler
1.1. Erken çocukluk eğitimi dâhil eğitimin her tür ve kademesinde görev alan tüm personelin nitelik ve nicelik açısından güçlendirilmesi.	• Okul Öncesi Eğitimde Kapsayıcı Eğitim Formatör Eğitimleri kapsamında 570 kişiye eğitim verilmiştir. Formatör Eğiticiler tarafından da 18.188 okul öncesi öğretmenine eğitim verilmiştir. Okul yöneticilerine yönelik 2023 yılı Ağustos ayında "Mevzuat Çerçevesinde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri ve Ortaöğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri" konusunda 5 uzaktan eğitim verilmiş olup bu eğitimlere 3.373 kişi katılmıştır. • Ailelere yönelik 100 kişilik bir seminerin yanı sıra; Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Hazırlama Semineri (842 kişi), Kaynaştırma/Bütünleştirme Kapsamında Sunulan Destek Eğitim Odası Hizmetinde Eğitim Uygulamaları Semineri (1.185 kişi), Bütünleştirici Eğitim Modülleri (BÜTEM) Semineri (11.888 kişi) ve 500 personelin katılım sağladığı 5 hizmet içi eğitim düzenlenmiştir. (MEB)
1.2. Eğitim müfredatının ve materyallerin engelliliğe dayalı ayrımcılık açısından revize edilmesi.	• Özel gereksinimli çocukların kuruluşlara kabulünün kolaylaştırılmasını öngören maddeler içeren "Özel Kreş ve Gündüz Bakım Evleri ile Özel Çocuk Kulüpleri Yönetmeliği"nin taslağı hazırlanmıştır. (ASHB)

Eylem Alanı	Faaliyetler
1.2. Eğitim müfredatının ve materyallerin engelliliğe dayalı ayrımcılık açısından revize edilmesi.	• 2023 yılı Eylül ayında hazırlanan "Elektronik Eğitim İçeriklerinde Erişilebilirlik" araştırma raporu ilgili birimlere iletilmiş, bu doğrultuda erişilebilir ve kapsayıcı eğitim materyallerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar sürdürülmüştür. Bu kapsamda, 1-8. sınıflara yönelik 1.010 adet dijital eğitim içeriği üretilmiş, 2024 ve 2025 yıllarında bu sayı toplam 2.148'e ulaşmış ve içeriklerin tamamı engelli çocukların erişimine uygun şekilde EBA'da yayımlanmıştır. Ayrıca, 9-12. sınıflar için geliştirilen erişilebilir simülasyon sayısı 56'dan iki yıllık dönemde toplam 118'e ulaşmış olup içerik geliştirme çalışmaları devam etmektedir. Eğitim materyallerinin kapsayıcı ve hak temelli bir yaklaşımla hazırlanmasına yönelik olarak, 15.10.2024 tarihli ve 117172165 sayılı Talim ve Terbiye Kurulu Kararı ile güncellenen "Ders Kitapları ve Eğitim Araçları ile Bunlara Ait Elektronik İçeriklerin İncelenmesinde Değerlendirmeye Esas Olacak Kriterler ve Açıklamaları Kılavuzu" kapsamında; ders kitapları ve eğitim araçlarının eşitlikçi ve kapsayıcı biçimde tasarlanması, hak ihlali oluşturabilecek unsurlardan kaçınılması, engelli bireylere yönelik genelleyici ve sınırlayıcı ifade ve görsellerin kullanılmaması ve olumlu temsilin güçlendirilmesi öngörülmüştür. Bu doğrultuda, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamındaki öğretim programları ve materyaller de temel haklar çerçevesinde hazırlanmakta; ayrımcılık, nefret söylemi, engelli hakları ve kadın-erkek eşitliği gibi konular Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından değerlendirilmektedir. Ayrıca, MEBANKET sistemi üzerinden sivil toplum kuruluşları dâhil dış paydaşların görüşleri alınarak Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği ile Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği'ne ilişkin bir değerlendirme raporu hazırlanmış; Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nde ise "engelli olanlara öncelik tanınır" ifadesi "özel eğitim ihtiyacı olanlara öncelik tanınır" şeklinde güncellenmiştir. (MEB)

Eylem Alanı	Faaliyetler
1.3. Hizmet sağlayıcılar, eğitim profesyonelleri, veliler ve akranlar dâhil toplumun tüm taraflarına yönelik farkındalık ve eğitim çalışmalarının yapılması.	• MEB'e bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerin özel eğitim alanına ilişkin mesleki yeterliklerinin artırılması amacıyla uzaktan ve yüz yüze olmak üzere 10 hizmet içi eğitimde 1.800 öğretmene eğitim verilmiştir. Okul Servis Araç Sürücüleri Eğitimi (9.978 kişi) ve Okul Taşıtları Rehber Personel Eğitimi (15.296 kişi) düzenlenmiştir. Öğrenci Taşıma Uygulaması Kapsamında taşıma hizmeti veren araçlarda görev yapan servis şoförleri ile rehber personellere her eğitim ve öğretim yılı başlangıcında eğitim verilmektedir. (MEB)
1.4. Erken çocukluk eğitiminden başlayarak eğitimin her tür ve kademesinde özel gereksinimi olan bireyleri akademik ve sosyal açıdan geliştirecek nitelikli ve erişilebilir eğitim ortamlarının sağlanmasına yönelik çalışmaların yapılması.	• Kreş Birimlerinde görevli meslek elemanlarına yönelik gerçekleştirilen 16-20 Ekim 2023 tarihli hizmet içi eğitimde, kuruluşlardaki ücretsiz bakım kontenjanının etkin bir şekilde kullanılması, dezavantajlı grupların bu hizmet modelinden yararlandırılmaları ile ilgili rehberlik yapılmıştır. (ASHB) • Destek eğitim odalarının ve özel eğitim sınıflarının kapasiteleri güçlendirilmiştir. Merkez teşkilatında görevli 91 personele Özel Eğitim Hizmetleri Farkındalık Semineri düzenlenmiştir. Ayrıca katılımcıların özel eğitime yönelik bilgi ve farkındalık düzeylerinin değerlendirilmesine yönelik de çalışma yapılmıştır. Özel eğitim okullarında görev yapan branşı özel eğitim olmayan 204 müdür ve müdür yardımcısına "Özel Eğitim Uygulamaları Farkındalık Kursu" düzenlenmiştir. Özel Eğitimde Mesleki Eğitimin Güçlendirilmesi Projesi kapsamında özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilere mesleki eğitim veren 277 atölye/laboratuvar öğretmenine 5'er günlük "Mesleki Eğitimde Özel Eğitim Uygulamalarının Öğretim Süreçlerine Uyarlanması Eğitici Eğitimi" düzenlenmiştir. (MEB)

HEDEF 2 — Özel gereksinimi olan çocuklara yönelik değerlendirme, yönlendirme ve izleme sisteminin güçlendirilmesi

Eylem Alanı	Faaliyetler
2.1. Özel gereksinim ihtiyacı olan çocukların en erken yaşta eğitime yönlendirilmesine ve aile danışmanlığı sunumuna ilişkin çalışmaların güçlendirilmesi.	• Aile Eğitim Programı Hukuk alanı Özel Gereksinim Grupları modülü "Engelli Hakları" ünitesi kapsamındaki 711 eğitim ile 23.238 kişiye farkındalık eğitimleri verilmiştir. Söz konusu ünitede engelli bireylerin; eğitim, rehabilitasyon, yardım alma konularındaki hakları ele alınmaktadır. Buna ek olarak; engelli bireylere bakım verenlere yönelik düzenlenen "Bakım Verenlerin Eğitimi" başlıklı 2 eğitime 20 aile üyesi katılım sağlamıştır. Aile Temelli Ulusal Erken Müdahale Sisteminin Geliştirilmesi Uygulaması kapsamında yaklaşık 50 personele farklı zamanlarda "Engelli Bireylerle Çalışan Meslek Personeline Yönelik Eğitim", "Gelişimsel İzleme ve Değerlendirme Rehberi Eğitimi", süpervizyonluk eğitimleri ve SP Eğitimi verilmiştir. "Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireyler ve Aileleri İçin Bireysel Sosyal Hizmet Danışmanlığı Uygulama Projesi" kapsamında otizm spektrum bozukluğu (OSB) olan bireylerin ailelerinin ihtiyaçlarını belirlemek amacıyla Aile İhtiyaç Formu oluşturulmuş ve OSB'li bireylere bakım veren 6.845 kişiye bu form uygulanmıştır. Gerçekleştirilen analizlerle elde edilen bulgular doğrultusunda, OSB'li bireylerin ailelerine yönelik hizmet modellerine ilişkin rapor hazırlanmıştır. (ASHB)
2.2. Eğitimin her tür ve kademesinde rehberlik hizmetlerinin özel gereksinimi olan çocukların ihtiyaçlarını karşılayacak ve gelişimini izleyecek şekilde güçlendirilmesi.	• "Engelli Bireylere Yönelik Sınav Uygulamalarında ve Engelli Kontenjanında Aranacak Sağlık Şartlarına Dair Yönetmelik", 8 Mart 2022 tarihli ve 31772 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış ve 2022-2023 eğitim-öğretim yılı başında yürürlüğe girmiştir. Yükseköğretime girişte engelli adaylara ilişkin sınav uygulamalarının ise ise 2024 YKS'den itibaren yürütülmesi öngörülmüştür. Ayrıca, ihtiyaç olması halinde yükseköğretim kurumları tarafından çalışmalara uzman desteği sağlanmaktadır. (ÖSYM)

Eylem Alanı	Faaliyetler
2.3. Eğitimin her tür ve kademesinde özel gereksinimi olan çocuklar açısından ayrıştırılmış veri ve istatistiklerin güçlendirilmesi.	• Herhangi bir faaliyet yürütülmemiştir.
2.4. Destek eğitim hizmetlerinin özel gereksinim ihtiyacı olan çocukların ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde çeşitlendirilerek yaygınlaştırılması.	• Tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları yoluyla eğitimlerine devam eden OSB tanısı olan öğrencilere yönelik kolaylaştırıcı kişi uygulamasının kapsamı genişletilmiştir. (MEB)

HEDEF 3	Engelli bireyler için ortaöğretim, mesleki eğitim, yükseköğrenim, istihdam, yaşam boyu öğrenme ortamlarına geçiş tedbirlerinin alınması

Eylem Alanı	Faaliyetler
3.1. Engelli bireylerin işe yerleştirme hizmetlerinin tüm unsurlarından etkin bir şekilde yararlanmaları yönünde tedbirlerin alınması.	• Engelli iş koçluğu kapsamında 494.423 engelli bireyle 856.473 bireysel görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu hizmetin etkinliğinin artırılması amacıyla 302 engelli iş koçu çevrim içi temel seviye İşaret Dili Eğitimi almıştır. Diğer yandan, 231 engelli iş koçuna yüz yüze ikinci seviye işaret dili eğitimi düzenlenmiştir. (İŞKUR)
3.2. Özel eğitim gereksinimi olan bireyler için temel yaşam becerilerini geliştirmek, öğrenme ihtiyaçlarını karşılamak, işe ve mesleğe hazırlamak amacıyla düzenlenen yaygın eğitim programlarının güçlendirilmesi.	• Yaygın eğitim kurumlarında engelli bireylere yönelik 4'ü tarım teknolojileri, 47'si spor alanında olmak üzere 51 adet yeni yaygın eğitim kurs programı hazırlanmış; toplam 30.485 kurs düzenlenmiştir. Bu kurslara toplam 95.919 engelli kursiyer katılmıştır. Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğüne bağlı olarak faaliyetlerini sürdüren yaygın eğitim kurumlarında farklı programlar uygulanmakta ve bireyler engel durumuna uygun, tercih ettiği programlara başvurabilmektedir. (MEB)
3.3. Örgün ve yaygın eğitim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin, engelli bireylerin ihtiyaçlarını etkin bir şekilde karşılayacak şekilde güçlendirilmesi.	• Herhangi bir faaliyet yürütülmemiştir.

Eylem Alanı	Faaliyetler
3.4. Okul ve meslek seçimlerinde bireylere rehberlik eden rehberlik araştırma merkezlerinin (RAM) engelli bireylere yönelik hizmetlerinin güçlendirilmesi.	• "Rehabilitasyon Danışmanlığı kapsamında yetersizlik tanısı almış çocuklar ve ailelerine yönelik 4-6 oturumluk uyum programının hazırlanması" hedefiyle özel eğitim ihtiyacı olan çocukların ailelerine yönelik psikolojik danışma oturumlarının yazılması süreci tamamlanmış olup pilot aşamasına gelinmiştir. (MEB) Hizmetlerin güçlendirilmesine ilişkin 2 adet çalıştay yapılmış ve Çalıştaylardan birinde Ebeveyn Tercih Kılavuzu hazırlanmıştır. RAM'ların kurumsal kapasitelerinin artırılması amacıyla fiziki ortamları iyileştirilerek güçlendirilmiş, eğitsel değerlendirme ve tanılama süreçlerinde kullanılmak üzere 2 farklı eğitimde toplam 360 rehber öğretmen/psikolojik danışman ve özel eğitim öğretmenine zekâ testi uygulayıcı eğitimleri verilmiştir. Okul tarafından yönlendirilen veya bireysel yapılan başvurular neticesinde RAM'larda tüm bireylere rehberlik ve danışmanlık hizmeti sunulmaktadır. (MEB)
3.5. Örgün ya da yaygın mesleki ve teknik eğitim programlarında yer alan engelli bireylerin istihdama geçişlerinin desteklenmesine yönelik çalışmaların yapılması.	• Özel Eğitim Meslek Okullarında eğitim gören hafif düzeyde zihinsel engelli öğrencilerin istihdama geçişlerinin desteklenmesine yönelik "Özel Eğitim İhtiyacı Olan Öğrencilerin Mezuniyet Sonrası İstihdam İmkanlarını Artırmaya Yönelik İş Birliği Protokolü" imzalanmıştır. (İŞKUR, MEB) • Anılan Protokol kapsamında 5.833 özel eğitim ihtiyacı olan öğrenci, 425 rehber öğretmen ve 2.671 özel eğitim ihtiyacı olan öğrenci velisi ile İş ve Meslek Danışmanlığı faaliyetleri yürütülmüştür. (İŞKUR) • Gaziantep ve Malatya illerinde "Mesleki Özel Eğitim Mükemmeliyet Merkezi" kurulmuştur. Bu illerdeki İŞKUR İl Müdürlükleri, sanayi ve ticaret odaları, esnaf ve sanatkârlar odaları ile büyük ve orta ölçekli işletmelerle toplantılar gerçekleştirilmiştir. Mezun öğrencilerin sektöre yerleştirilmeleri yapılmıştır. İşletmelerde mesleki eğitim gören öğrenci sayısı artırılmış, İŞKUR'un iş koçluğu desteği alınmıştır. Sektöre yönelik iş analizleri yapılmaya başlanmıştır. (MEB)

EKONOMİK GÜVENCE

AMAÇ

“Engelli bireylerin ekonomik statüsünü güçlendirmek”

HEDEF 1	Mesleki yönlendirme ve mesleki eğitim hizmetlerinin erişilebilirliğinin ve yaygınlaştırılmasının sağlanması

Eylem Alanı	Faaliyetler
1.1. Örgün ya da yaygın mesleki ve teknik eğitim programlarının işgücü piyasasındaki ihtiyaç ve eğilimler gözetilerek geliştirilmesi; programların uygulanması sürecinde engellilik alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları, meslek kuruluşları, sosyal taraflar ve özel sektör ile iş birliği yapılması.	• 2023 yılında yılda dört kez gerçekleştirilen İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları toplantılarından bir tanesinin "engelli özel gündemi" ile gerçekleştirilmesine karar verilmiş olup o tarihten itibaren kurul toplantılarından biri engellilik gündemi ile toplanmaktadır. 04 Ekim 2023 tarihinde gerçekleştirilen 2023/2 sayılı İdari Para Cezaları Komisyon toplantısı kararı doğrultusunda STK'ların proje hazırlamalarını teşvik etmek üzere 70 ilde engellilik alanında faaliyet gösteren 410 STK ile toplantı gerçekleştirilmiştir. Mesleki eğitim projelerinin de finanse edilebildiği ve STK'ların da üyesi olduğu Engelli ve Eski Hükümlü Çalıştırmayan İşverenlerden Tahsil Edilen İdari Para Cezalarını Kullanmaya Yetkili Komisyonu toplam 7 kez toplanmıştır. (İŞKUR) • Depremden etkilenen 11 il öncelikli olmak üzere ortaöğretim düzeyinde mesleki eğitim veren özel eğitim okullarının kurumsal kapasitesini geliştirerek özel eğitim hizmetlerinin niteliğini artırmak amacıyla "Özel Eğitimde Mesleki Eğitimin Güçlendirilmesi Projesi" yürütülmektedir. Proje kapsamında mevcut durum ve ihtiyaç analizleri gerçekleştirilerek konsolide rapor hazırlanmış, rapor değerlendirme toplantıları sonucunda "Mesleki Özel Eğitim Mükemmeliyet Merkezi (MÖZEM) Modeli" oluşturulmuştur. Bu kapsamda ilk aşamada Malatya ve Gaziantep'te iki MÖZEM kurulmuş, sonraki süreçte model genişletilerek 7 bölgede özel eğitim meslek okulları ve Ege Bölgesinde MÖZEM yapılanması oluşturulmuştur.

Eylem Alanı	Faaliyetler
1.1. Örgün ya da yaygın mesleki ve teknik eğitim programlarının işgücü piyasasındaki ihtiyaç ve eğilimler gözetilerek geliştirilmesi; programların uygulanması sürecinde engellilik alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları, meslek kuruluşları, sosyal taraflar ve özel sektör ile iş birliği yapılması.	• Proje kapsamında hazırlanan 6 protokole ek olarak "Otizm Spektrum Bozuklukları Eğitim ve Farkındalık Çalışmaları İş Birliği Protokolü", "Engelsiz Meslek Lisesi Açılması Hakkında Protokol" ve özel sektörle "Özel Eğitim İhtiyacı Olan Bireylerin İstihdamına Yönelik İş Birliği Protokolü" imzalanmıştır. Ayrıca MÖZEM'ler aracılığıyla 7 bölgedeki ticaret ve sanayi odaları, üniversitelerin özel eğitim bölümleri, İŞKUR il temsilcilikleri ve sektör temsilcileriyle 6 toplantı gerçekleştirilmiştir. Tohum Türkiye Otizm Erken Tanı ve Eğitim Vakfı ile yürütülen iş birliği kapsamında 3 toplantı yapılmış ve deprem bölgesindeki özel eğitim okul müdürlerine yönelik hizmet içi eğitim düzenlenmiştir. Mesleki Yeterlik Kurumu ile yapılan iş birliği çerçevesinde ise özel eğitim ihtiyacı olan bireylere yönelik 6 mesleki yeterlilik hazırlanmış, MYK tarafından onaylanarak yayımlanmış; bu süreçte 3 toplantı ve 100 kişinin katılımıyla bir çalıştay gerçekleştirilmiştir. İş sektörlerinin ihtiyaçları doğrultusunda 14-18 Ağustos 2023 tarihlerinde Kocaeli'nde ve 18-22 Eylül 2023 tarihlerinde Bursa'da toplam 160 katılımcıyla gerçekleştirilen çalışmalar sonucunda 2 yeni meslek alanı/dalı programı hazırlanmış, 18 mevcut program güncellenmiştir. Ayrıca 16-20 Ekim 2023 tarihlerinde Diyarbakır'da düzenlenen "Özel Eğitimde Mesleki Yeterlilikleri Hazırlama Çalıştayı" kapsamında bazı mesleklere ilişkin yeterlilikler hazırlanmıştır. 6-10 Kasım 2023 tarihlerinde Malatya ve Gaziantep'te 99 katılımcıya "Mükemmeliyet Merkezi Öğretmenleri İçin Öğretim Süreçlerinin Desteklenmesi Eğitimi" verilmiş, 20-24 Kasım 2023 tarihlerinde ise yine 99 katılımcı ile meslek edinme atölye ortamlarına yönelik çalışmalar yürütülmüş; 18 atölye standardı sektör ihtiyaçları doğrultusunda güncellenmiş ve 2 yeni atölye standardı hazırlanmıştır. İŞKUR iş birliğiyle özel eğitim meslek okulları ve özel eğitim meslek lisesi öğrencilerinin işgücü piyasasına entegrasyonunu desteklemek amacıyla alan yazın taraması ve mevcut durum analizi gerçekleştirilmiş, bu doğrultuda "Okul-Sektör İş Birliğine Dayalı Etkili Staj Modeli" ile "Okul-Sektör İş Birliğine Dayalı İşletmelerde Mesleki Eğitim Modeli Kılavuzu" hazırlanmıştır. Özel eğitim meslek okullarına yönelik programlar güncellenmiş veya yeni programlar hazırlanmış; ayrıca Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Sağlık Hizmetleri, Hasta ve Yaşlı Hizmetleri, Aile ve Tüketici Hizmetleri, Konaklama Hizmetleri ve Ulaştırma Hizmetleri alanlarındaki ÇÖP programlarına engelli bireylerin desteklenmesine ilişkin ders ve kaynaklar eklenmiştir. Bu süreçte ayrıca Özel Eğitim Meslek Okulları Meslek Edinme Atölye Standartları Hazırlama Çalıştayı gerçekleştirilmiştir. 11-15 Kasım 2024 tarihlerinde ise 80 katılımcıyla "Mevzuat Çalıştayı" düzenlenmiştir. (MEB)

Eylem Alanı	Faaliyetler
1.2. Engelli bireylerin mesleki yönlendirme, örgün ya da yaygın mesleki ve teknik eğitim ile yaşam boyu öğrenme süreçlerine diğer bireylerle birlikte erişiminin sağlanması için mevzuatın içermeci bir anlayışla revize edilmesi.	• İdari para cezalarının kullanımını düzenleyen Engelli ve Eski Hükümlü Çalıştırmayan İşverenlerden Tahsil Edilen İdari Para Cezalarını Kullanmaya Yetkili Komisyona Dair Yönetmelik ile ilgili Genelge incelenmiş; söz konusu düzenlemelerde ayrımcı veya kısıtlayıcı nitelikte hükümlerin bulunmadığı değerlendirilmiş ve ihtiyaç duyulan diğer değişiklikler gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, tespit edilen ihtiyaçlar doğrultusunda, Engelli ve Eski Hükümlü Çalıştırmayan İşverenlerden Tahsil Edilen İdari Para Cezalarını Kullanmaya Yetkili Komisyon tarafından ilke kararları alınmakta ve ilgili mevzuatta gerekli güncellemeler yapılmaktadır. (İŞKUR) • Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin mesleki eğitimlerini güçlendirmek ve istihdamlarını artırmak amacıyla "İşletmelerde Mesleki Eğitim Modeli" ve 7 bölgede kurulan "Mesleki Özel Eğitim Mükemmeliyet Merkezi Modeliyle" ilgili mevzuatın değerlendirilmesi, yönerge ve kılavuzların hazırlanması çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmalar kapsamında engelli bireylerin mesleki eğitim ve istihdamlarına yönelik mevzuat incelenmiştir. 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de düzenleme, güncelleme ve eklemeler yapılarak "Özel Eğitim Hakkında Kanun Taslağı" hazırlanmıştır. Özel eğitim hizmetlerini daha kapsamlı hale getirebilmek amacıyla "Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği Taslağı" hazırlanmıştır. Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği ile Rehberlik ve Araştırma Merkezi Yönergesinin birleştirilmesi çalışmaları tamamlanarak "Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği Taslağı" hazırlanmıştır. (MEB)
1.3. Engelli bireylerin örgün ya da yaygın mesleki ve teknik eğitime yönlendirilmelerine ve uygun programlara yerleştirilmelerine yönelik rehberlik ve yönlendirme sisteminin içermeci bir anlayışla güçlendirilmesi için gerekli tedbirlerin alınması.	• Herhangi bir faaliyet yürütülmemiştir.

Eylem Alanı	Faaliyetler
1.2. Engelli bireylerin becerileri ile işe uyumlaştırılmasına yönelik yapılan faaliyetlerin yaygınlaştırılması.	• Sosyal medya hesaplarından engelli bireylere yönelik danışmanlık hizmetlerinin çerçevesi hakkında bilgiler verilmiştir. Engelli İş Koçu hizmetinin etkinliğinin artırılması amacıyla 374 iş ve meslek danışmanına Engelli İş Koçluğu Branş Eğitimi verilmiştir. 461 iş ve meslek danışmanına 1. seviye, 214 iş ve meslek danışmanına ise 2 seviye işaret dili eğitimi verilmiştir. (İŞKUR)

HEDEF 2	Engelli bireyler açısından açık, bütünleştirici ve erişilebilir istihdam imkânlarının geliştirilmesi

Eylem Alanı	Faaliyetler
2.1. Çalışma ve istihdam hakkına ilişkin mevzuatın; iş ilanları ve başvuru formları dâhil işe alım süreçleri, istihdam edilme koşulları, istihdamın sürekliliği, kariyer gelişimi ile sağlıklı ve güvenli çalışma şartlarını kapsayacak şekilde engelli bireyler açısından kapsayıcı ve erişilebilir bir anlayışla revize edilmesi.	• Mevcut durumu değerlendirmek ve alınabilecek tedbirlere ilişkin istişarelerde bulunmak üzere ilgili kamu kurumları ve sosyal tarafların katılımıyla iki toplantı gerçekleştirilmiştir. (ASHB, ÇSGB)
2.2. İşyerlerinde engelli bireylerin ihtiyaç duyduğu makul uyumlaştırmaların yapılması ve engelli bireylerin destek teknolojilerinden yararlanmasının sağlanması.	• İdari Para Cezaları Fonu'ndan yararlanacak projeler için ayrıntılı Başvuru Rehberi hazırlanarak web sayfasında yayınlanmıştır. Ayrıca "İŞKUR Engelli Destek Teknolojileri Projeleri Tanıtım Webinarı" düzenlenmiştir. İl Müdürlükleri tarafından gerçekleştirilen işyeri ziyaretleri kapsamında işverenlere projeler hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Engelli ve Eski Hükümlü Çalıştırmayan İşverenlerden Tahsil Edilen İdari Para Cezalarını Kullanmaya Yetkili Komisyonun kararları ile 9 adet destek teknolojileri projesine hibe tahsis edilmiştir. (İŞKUR)

Eylem Alanı	Faaliyetler
2.3. Çalışma ortamlarının ve işyerlerine ulaşımın erişilebilir olması için gerekli tedbirlerin alınması.	• Herkes için "Engelsiz İşyerleri- İşverenler için Rehber" güncellenmiştir. (ASHB) İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan "Engelli Çalışanlar İçin İş Sağlığı ve Güvenliği Rehberi"nde engelliliğe duyarlı risk değerlendirmesi, engelli çalışanlar için risk ve kontrol tedbirleri, işyeri fiziksel ortamı ve temel ulaşılabilirlik, engelliler için iş ekipmanı tasarımları, iş organizasyonu, acil durum uygulamaları gibi konular ele alınmaktadır. Rehberin güncellenme çalışması tamamlanmış olup güncel rehber İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü internet sitesi rehberler bölümünde https://www.csgb.gov.tr/isggm/yayinlar-ve-afisler/ adresinde yayınlanmaktadır. (ÇSGB) • "İŞKUR Engelli Destek Teknolojileri Projeleri Tanıtım Webinarı" düzenlenmiştir. Engelli ve Eski Hükümlü Çalıştırmayan İşverenlerden Tahsil Edilen İdari Para Cezalarını Kullanmaya Yetkili Komisyon tarafından desteklenen projeler kapsamında işyerlerinin engelli bireylere uygun hale getirilmesine yönelik İşyeri Düzenleme Desteği de verilmektedir. Bu çerçevede; 2025 yılında 10 adet destekli istihdam projesine hibe tahsis edilmiştir. (İŞKUR)

HEDEF 3	Engelli bireylerin istihdamının teşvikinde istihdam modellerinin çeşitlendirilmesi ve güçlendirilmesi

Eylem Alanı	Faaliyetler
3.1. Engelli bireylerin istihdam edilmesinde, destekli istihdam modelinin ana yöntemler arasında yerini alması ve yaygınlaştırılması amacıyla tedbirlerin alınması.	• 2023 yılında engelli bireyler tarafından kurulan 1 (bir) kooperatif, Kooperatiflerin Desteklenmesi Programı (KOOPDES) kapsamında desteklenmiştir. (TB) • Engelli İş Koçluğu sisteminin hukuki dayanağının oluşturulması için taslak genelge hazırlanmıştır. 2025/1 sayılı olağanüstü Komisyon toplantısında alınan İlke Kararı ile otizmli, down sendromlu bireyler ile özel gereksinimi olan tüm zihinsel engelli bireylerin istihdamının desteklenmesi amacıyla "Destekli İstihdam Projesi" adıyla yeni bir proje türü başvuru rehberine eklenmiş ve 2025/2 döneminden itibaren proje başvuruları alınmaya başlanmıştır. (İŞKUR)
3.2. Korumalı işyerlerinde istihdam edilen zihinsel ve ruhsal-duygusal engelli bireylerin açık işgücü piyasasına geçişlerini kolaylaştıracak tedbirlerin geliştirilmesi.	• 27 Nisan ve 13 Aralık 2023 tarihlerinde ilgili kamu kurumları ve sosyal tarafların katılımıyla gerçekleştirilen toplantılarda korumalı işyerlerinin zihinsel ve ruhsal engelli bireyleri ayrıştıran bir pozisyonda olmadığı, açık iş piyasasında istihdamı güç zihinsel ve ruhsal engelli bireylerin korumalı işyerlerinde istihdamının kota dışına alınmasının olumsuz sonuçlar doğurabileceği ve işverenleri korumalı işyeri açmama yönünde etkileyebileceği görüşü üzerinde uzlaşmaya varılmıştır. Dolayısıyla bu maddenin çalışılmasına gerek olmadığı değerlendirilmektedir. (ASHB, ÇSGB) • Korumalı işyeri bulunan illerdeki İŞKUR İl Müdürlükleri, korumalı işyerlerinde istihdam edilen engelli bireylerin açık işgücü piyasasına geçişlerini desteklemek amacıyla talimatlandırılmıştır. Ayrıca, açık işgücü piyasasına geçişe yönelik hazırlık çalışmalarının izlenmesi amacıyla İl Müdürlükleriyle aktif bir raporlama mekanizması kurulmuştur. Bu kapsamda, 6 ilde faaliyet gösteren 19 korumalı işyerinde çalışan toplam 158 engelli birey için izleme ve takip süreci yürütülmektedir. (İŞKUR)

Eylem Alanı	Faaliyetler
3.3. Engelli bireylerin açık işgücü piyasasında istihdamının güçlendirilmesine yönelik özel sektör projelerinde İdari Para Cezaları Fonu'nun daha etkin kullanımının sağlanması.	• İŞKUR İl Müdürlüklerine konuya ilişkin eğitim verilmiştir. 11 Haziran 2025 tarihinde engellilik alanında faaliyet gösteren STK'ların yöneticilerinin katılımları ile "Komisyon Kaynaklı Hibe Projeleri Bilgilendirme Toplantısı" çevrim içi olarak gerçekleştirilmiştir. Toplantıda otizmli, down sendromlu, serebral palsili bireyler ile özel gereksinimi olan tüm zihinsel engelli bireylerin istihdam edilmeleri ve istihdamlarının sürekliliğinin sağlanması amacıyla 2025/2 döneminden itibaren başvuruları alınmaya başlanan "Destekli İstihdam Projesi" ile birlikte Engelli Kendi İşini Kurma Projeleri, Engellinin İşe Yerleştirilmesi, İşe ve İşyerine Uyumunun Sağlanmasına Yönelik Projeler, Destek Teknolojileri Projeleri, Engelli Mesleki Eğitim ve Rehabilitasyon Projeleri ve Korumalı İşyeri Projeleri hakkında proje başvuru detayları, destek kalemleri ve süreçler hakkında sunum yapılmıştır. (İŞKUR)
3.4. İdari Para Cezaları Fonu'nun etkili ve aktif kullanımının teşvik edilmesi konusunda bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmalarının yapılması.	• 81 Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü'ne 24 Ocak 2023'te "Engelli ve Eski Hükümlü Proje Başvurularının İncelenmesinde Dikkat Edilecek Hususlar" ve 06 Mayıs 2023'te "Komisyon Kararı Sonrası Kabul Edilen Engelli ve Eski Hükümlü Projelerinde Uygulama Süreçleri" eğitimleri verilmiştir. 11 Haziran 2025 tarihinde engellilik alanında faaliyet gösteren STK'ların yöneticilerinin katılımları ile "Komisyon Kaynaklı Hibe Projeleri Bilgilendirme Toplantısı" çevrim içi olarak gerçekleştirilmiştir. Toplantıda otizmli, down sendromlu, serebral palsili bireyler ile özel gereksinimi olan tüm zihinsel engelli bireylerin istihdam edilmeleri ve istihdamlarının sürekliliğinin sağlanması amacıyla 2025/2 döneminden itibaren başvuruları alınmaya başlanan "Destekli İstihdam Projesi" ile birlikte Engelli Kendi İşini Kurma Projeleri, Engellinin İşe Yerleştirilmesi, İşe ve İşyerine Uyumunun Sağlanmasına Yönelik Projeler, Destek Teknolojileri Projeleri, Engelli Mesleki Eğitim ve Rehabilitasyon Projeleri ile Korumalı İşyeri Projeleri hakkında proje başvuru detayları, destek kalemleri ve süreçler hakkında sunum yapılmıştır. (İŞKUR)

HEDEF 4 — Engelli bireylerin girişimciliğinin desteklenmesi

Eylem Alanı	Faaliyetler
4.1. İdari Para Cezaları Fonu ile engelli bireylerin kendi işlerini kurmalarına yönelik verilen hibe desteğinin yaygınlaştırılması ve etkinleştirilmesi.	• İlgili taraflarla kendi işini kurma (hibe) projelerinin değerlendirilmesine ilişkin bir toplantı düzenlenmiştir. (ASHB) • 4 Ekim 2024 tarihinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Prof. Dr. Vedat Işıkhan'ın katılımlarıyla "Engelli ve Eski Hükümlü Hibe Desteği Çağrısı" konulu tanıtım toplantısı düzenlenmiştir. (ASHB, ÇSGB) • Engelli bireylerin girişimcilik yoluyla istihdamını desteklemek amacıyla, Engelli ve Eski Hükümlü Çalıştırmayan İşverenlerden Tahsil Edilen İdari Para Cezalarını Kullanmaya Yetkili Komisyon kararları doğrultusunda tarım ve hayvancılık dışındaki projelere yönelik hibe destekleri artırılarak sektörel çeşitlendirmeye gidilmiştir. İlk aşamada engelli bireylerin kendi işini kurma projelerinde tarım ve hayvancılık sektörüne yönelik projelere 300.000 TL, diğer sektörlerdeki projelere ise 400.000 TL hibe desteği sağlanmış; 2025/3 dönemi itibarıyla bu tutarlar sırasıyla 440.000 TL ve 580.000 TL'ye yükseltilmiştir. Bu kapsamda, 2025 yılında 585 engelli bireyin kendi işini kurma projesine toplam 238.797.721 TL, 399 eski hükümlünün kendi işini kurma projesine ise toplam 140.832.485 TL hibe tahsis edilmiştir. Proje başvuru ve uygulama süreçlerinin güçlendirilmesi amacıyla, 81 Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğüne 24 Ocak 2023 tarihinde "Engelli ve Eski Hükümlü Proje Başvurularının İncelenmesinde Dikkat Edilecek Hususlar" ve 6 Mayıs 2023 tarihinde "Komisyon Kararı Sonrası Kabul Edilen Engelli ve Eski Hükümlü Projelerinde Uygulama Süreçleri" eğitimleri verilmiştir. Ayrıca sivil toplum kuruluşlarının proje hazırlamalarını teşvik etmek amacıyla 70 ilde engellilik alanında faaliyet gösteren 410 STK ile toplantılar gerçekleştirilmiş, engelli iş koçları aracılığıyla engelli bireylere yönelik bilgilendirme faaliyetleri yürütülmüş ve sosyal medya hesapları üzerinden engelli girişimciliği projelerinin tanıtımı yapılmıştır. Öte yandan, iş arayan engelli bireyler ile işverenlerin İŞKUR hizmetlerine erişim ve bilgi düzeylerini artırmak amacıyla Engelsiz İŞKUR Platformu kurulmuştur. (İŞKUR)

Eylem Alanı	Faaliyetler
4.2. e-Ticaretin yaygınlaştırılması ile yeni iş ve meslek kollarının geliştirilmesi.	• Herhangi bir faaliyet yürütülmemiştir.
4.3. Engelli bireylerin KOSGEB Girişimcilik Programı'ndan daha etkin bir şekilde yararlanmalarının desteklenmesi.	• Herhangi bir faaliyet yürütülmemiştir.

HEDEF 5	Engelli bireylere gelir desteği, vergi düzenlemeleri gibi ekonomik destekler sunulması

Eylem Alanı	Faaliyetler
5.1. Mevcut destek ve düzenlemelerin güçlendirilmesine yönelik çalışmaların yapılması.	• Herhangi bir faaliyet yürütülmemiştir.

BAĞIMSIZ YAŞAM

AMAÇ

“Engelli bireylere bağımsız yaşam için bireysel ve sosyal destekler sunmak”

HEDEF 1	Engelliler ve ailelerine yönelik bağımsız yaşamı destekleyici çeşitlendirilmiş ve yeni nesil bakım hizmetlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması

Eylem Alanı	Faaliyetler
1.1. Engelli bireyin ihtiyaçlarına yönelik yaşamın tüm süreçlerini kapsayan toplum temelli bütünleşik bakım hizmet modelinin geliştirilmesi.	• Bütünleşik Evde Sağlık ve Bakım Hizmetleri Ulusal Önerileri 2024 yayınlanmıştır. (SB)
1.2. Kurum temelli bakımdan bağımsız yaşama geçişi sağlayacak politika ve sosyal süreçlerin düzenlenmesine yönelik çalışmaların yapılması.	• 26 Mayıs 2023 tarihli ve 32202 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Evde Bakım Yardımı Yönetmeliği kapsamında, evde bakım ve toplum temelli bakım hizmetlerinin güçlendirilmesine yönelik çalışmalar sürdürülmüştür. Bu doğrultuda, Evde Bakıma Destek Pilot Uygulaması 3 ilde yürütülmüş ve 2024 yılsonu itibarıyla yaklaşık 350 kişi bu hizmetten yararlanmıştır. Hizmetlerin niteliğinin artırılması amacıyla ilgili personele Çözüm Odaklı Terapi, EMDR, Toplum Temelli Bakım Hizmetlerinin Geliştirilmesi, Birey Merkezli Planlama ve Evde Bakıma Destek Pilot Uygulaması kapsamında eğitimler verilmiştir. Ayrıca, bağımsız yaşamı destekleyen hizmet modellerinin ve iyi uygulama örneklerinin geliştirilmesi amacıyla Almanya, Güney Kore, İngiltere, İsveç ve İtalya'daki uygulamaları inceleyen bir araştırma raporu hazırlanmıştır. Gündüzlü bakım ve rehabilitasyon merkezlerinin sayısı 142'ye yükselmiştir. Toplum temelli gündüz hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve standart hale getirilebilmesi amacıyla "Engelli Bireylere Yönelik Gündüz Hizmet Merkezi Rehberi" hazırlanmıştır. Gündüz Bakım, Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezlerinde yürütülen iş ve işlemlerin kolaylaştırılması ve hizmet niteliğinin artırılması amacıyla "Engelli Bireylerin Gündüzlü ve Yatılı Bakımı, Rehabilitasyonu ve Aile Danışmanlığı Hizmetlerine Dair Yönetmelik" taslağı hazırlanmış olup ilgili kurumlardan gelen görüşler doğrultusunda çalışmalar sürdürülmektedir. Engelli bireyler de dâhil yaşlı bireylerin ev ortamında desteklenmesi ve sosyal hayata katılımlarının artırılması amacıyla 2016 yılından bu yana sürdürülen Yaşlı Destek Programı (YADES) kapsamında Bakanlık bütçesinden 4 belediyeye daha kaynak aktarılmış; 2025 yılı içerisinde 49 milyon 36 bin TL finansman desteği sağlanarak 17.772 yaşlı bireye destek sunulmuştur.

Eylem Alanı	Faaliyetler
1.3. Koruyucu aile sisteminin engelli çocukların ve koruyucu ailelerin gereksinimlerini de gözetecek şekilde güçlendirilmesi.	• Özel gereksinimli çocuğun koruyucu ailesi olan bireylerin yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerilerini içeren tematik bir rapor hazırlanmıştır.
1.4. Bağımsız yaşamı destekleyici hizmetler için gönüllülük çalışmalarının geliştirilip yaygınlaştırılması.	• Gençlik Radyosu'nda gönüllü engelli gençler tarafından haftada bir radyo programı gerçekleştirilmektedir. (GSB)
1.5. Manevi destek programının geliştirilmesinin ve yaygınlaştırılmasının sağlanması.	• Sosyal hizmet kuruluşlarında yaşamlarını sürdüren engelli ve yaşlı bireylere yönelik toplam 23.611 etkinlik gerçekleştirilmiş ve bu etkinliklerden toplam 153.330 kişi yararlanmıştır. Cami-engelli buluşmaları, manevi destek, seminer, sohbet ve ziyaretler kapsamında toplam 34.644 etkinlik düzenlenmiş ve yaklaşık 984.570 bireye ulaşılmıştır. Yurtdışı görevi yapacak personel için düzenlenen "Engelli Bireyler ve Aileleriyle İletişim Yöntemleri" konulu seminerlere toplam 809 personel katılım sağlamıştır. 2 farklı Hafızlık programı kapsamında toplam 130 engelli birey eğitim almıştır. 20-22 Şubat 2024 tarihlerinde işitme engelli bireylere hizmet veren personele yönelik gerçekleştirilen dini kavramlar öğreticiliği hizmet içi eğitimine 56 din görevlisi ve Kur'an kursu öğreticisi katılmıştır. "Engelsiz Kur'an Kursları Fiziki Şartlar Kılavuzu" ve tanıtım filmleri hazırlanmıştır. Engelsiz Kur'an Kurslarına ilişkin tanıtım ve erişilebilirlik çalışmaları ile engellilere yönelik din hizmetlerinin yaygınlaştırılmasına yönelik içerik üretimi ve bilgilendirme faaliyetleri sürdürülmektedir. "Engellilere Yönelik Manevi Danışmanlık, Rehberlik ve Din Hizmetleri Çevrim İçi Konferansı" düzenlenmiştir. Türk İşaret Dili Dini Kavramlar Sözlüğü güncellenmiştir. Hac-umre hizmetleri erişilebilir formatlarda sunulmuş ve engelli bireylere yönelik hac ve umre hizmetleri kapsamında toplam 734 engelli bireye rehberlik ve/veya katılım desteği sağlanmıştır.

Eylem Alanı	Faaliyetler
1.6. Bakım sorumluluğunu üstlenen aile bireyinin bakım yetkinliğinin artırılmasına yönelik çalışmaların yapılması.	• Engelli bireye bakım veren aile üyelerinin bakım konusundaki yetkinliğini artırmaya yönelik 4 kez "Bakım Verenlerin Eğitimi (CST)" düzenlenmiştir. Otizmli çocuğu olan ailelere destek olması amacıyla pilot olarak başlatılan "Bireysel Sosyal Hizmet Danışmanlığı" uygulaması 16 ile daha yaygınlaştırılarak toplam 18 ilde uygulanmaya devam etmiştir. (ASHB)
1.7. Engelliler ve ailelerine yönelik bilgilendirme, danışmanlık, rehberlik ve destek hizmetlerinin güçlendirilmesi.	• ASDEP görevlileri tarafından hanelerde gerekli hallerde engellilik konusunda da yönlendirmeler gerçekleştirilmektedir. Uzman personel aracılığıyla ailenin sorun çözme kapasitesinin artırılması ve güçlendirilmesini amaçlayan ücretsiz aile danışmanlığı hizmetinin etkinliğinin artırılması amacıyla Aile Danışmanlığı Hizmet Modelinin Geliştirilmesi Projesi yürütülmüştür. (ASHB)

HEDEF 2 Uzun dönemli bakım hizmetlerinin güçlendirilmesi

Eylem Alanı	Faaliyetler
2.1. Bakım kalite standartlarının geliştirilmesi ve denetimlerin güçlendirilmesi.	• "Engelli ve Yaşlı Bakım Hizmetlerinde Kalitenin Geliştirilmesi ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönerge" yayımlanmıştır. Bu kapsamda düzenlenen 10 farklı eğitim programında; il müdür yardımcıları, kalite değerlendiricileri, kuruluş kalite temsilcileri, il kalite koordinatörleri, meslek personeli, yurt yönetim memurları ve bakım personelinden oluşan toplam 1.874 kişiye eğitim verilmiştir. Ayrıca, 22 Kasım 2023 tarihinde 500 kuruluş kalite temsilcisine eğitim verilmiştir. 2023/02 sayılı Özel Bakım Merkezlerinde Kalite Yönetimi ve Hizmet Standartları konulu Genelge ise 25 Ocak 2023 tarihinde yayımlanmış olup özel bakım merkezlerine yapılacak teşvik ödemeleri ile BHKS ölçeklemesinde standartları karşılama kriteri ilişkilendirilmiştir. (ASHB)
2.2. Kurumsal bakım hizmet modelinin, sağlık ve sosyal bakımı kapsayacak biçimde geliştirilmesi.	• Herhangi bir faaliyet yürütülmemiştir.
2.3. Uzmanlaşmış bakım ve rehabilitasyon merkezlerinin geliştirilip yaygınlaştırılması.	• Herhangi bir faaliyet yürütülmemiştir.

Eylem Alanı	Faaliyetler
2.4. Bakım süreçlerinde yer alan personelin nitelik ve niceliğinin güçlendirilmesi.	• Aile Temelli Ulusal Erken Müdahale Sisteminin Geliştirilmesi Pilot Uygulaması kapsamında; Gelişimsel İzleme ve Destekleme Rehberi (GİDR) Eğitimi 32 kişiye, Zihinsel Engelli Bireylerde Zorlayıcı Davranışları Anlama ve Önleme Eğitici Eğitimi 36 kişiye, Bakım Verenlerin Eğitimi (CST) Eğitmenlerine Yönelik Destek Eğitimi 8 kişiye, CST Kolaylaştırıcı Eğitimi 10 kişiye ve Serebral Palsi Eğitimi 24 kişiye verilmiştir. Ayrıca, bakım kuruluşlarında görev yapan toplam 1.491 personele Çözüm Odaklı Terapi, EMDR, Toplum Temelli Bakım Hizmetlerinin Geliştirilmesi, Birey Merkezli Planlama, Bakım Hizmetleri Kalite Standartları ile düşme ve kaza risklerinin önlenmesi konularında eğitimler verilmiştir. Bunun yanı sıra, uluslararası standartlar doğrultusunda bakım hizmetlerinde ihtiyaç duyulan asgari personel sayısı belirlenmiş ve personel ihtiyacının karşılanmasına yönelik çalışmalar sürdürülmüştür. (ASHB)

HEDEF 3 Engelli bireylerin bağımsız yaşamını güçlendirmek için destek teknolojilerine ve araç-gereçlere erişimlerinin sağlanması

Eylem Alanı	Faaliyetler
3.1. Yönlendirme, bireysel değerlendirme, uygun desteğin tespiti ve finansman da dâhil olmak üzere destek teknolojilerinin sunumuna ilişkin sürecin gözden geçirilerek sistemin güçlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılması.	• Geri ödeme listelerine yeni tıbbi malzemelerin tanımlanmasına yönelik 9 tane Bilimsel Komisyon toplantısı yapılmıştır. "Sürekli Cilt Altı Glukoz İzlem (CGM) Sistemi" isimli tıbbi malzeme ile birlikte kullanılan "Sürekli Glukoz İzleme Sensörü" isimli tıbbi malzeme 18 yaş altı hastalar için geri ödeme kapsamına alınmıştır. SUT kapsamında karşılanan koklear implantlara ilişkin Bilimsel ve Akademik Danışmanlık Komisyonu oluşturulmuş ve koklear implant asgari çanta içeriğinde bulunması öngörülen 150 adet düğme pil 360 adete çıkarılmış; işitme engelli bireylerin cihazlarının enerji ihtiyacı bir yıl süresince karşılanabilir duruma getirilmiştir. (SGK)
3.2. Araştırma, geliştirme çalışmaları ve yenilikçi çözümlerin teşvik edilmesi.	• 4008-Özel Gereksinimli Bireylere Yönelik Kapsayıcı Toplum Uygulamaları Destekleme Programı kapsamında 2025 yılında başlayan 80 proje desteklenmiştir. Aralık 2025 itibarıyla bu projelerden 64'ünün etkinlikleri tamamlanmış, 11'inin etkinlikleri devam etmekte olup kalan 5 projenin ise 2026 yılında gerçekleştirilmesi planlanmıştır. Ayrıca, "TÜBİTAK 2024-2025 Öncelikli Ar-Ge ve Yenilik Konuları" kapsamında engelli bireylere yönelik öncelikli Ar-Ge ve yenilik konularına yer verilmiştir. "Yeni Nesil Protez ve Ortez Teknolojileri" kapsamında fonksiyon kayıplarına yönelik, nöromüsküler rehabilitasyonda kullanılacak cihazlar ile akıllı protez ve ortez sistemlerine ilişkin proje önerileri değerlendirme sürecinde önceliklendirilmektedir. (TÜBİTAK)

HEDEF 4	Kişinin engelliliğinden kaynaklı gereksinimi olan bireysel destekler için kapsayıcı ve sürdürülebilir bir finansman sistemi kurulması

Eylem Alanı	Faaliyetler
4.1. Bakım güvence sisteminin kurulmasına ilişkin çalışmaların yapılması.	• Engelli Hakları İzleme ve Değerlendirme Kurulunun 2023 Yılı II. Toplantısı, 5 Ekim 2023 tarihinde 'Uzun Süreli Bakım Güvence Sistemi' gündemiyle gerçekleştirilmiştir. Kurul bünyesinde ilgili tarafların temsilcilerinin yer aldığı bir Çalışma Grubu oluşturulmuştur. Çalışma Grubunun 9 Şubat 2024 tarihli ilk toplantısında bakım güvence sisteminin kapsamı, finansmanı ve sürdürülebilirliğine ilişkin değerlendirmelerde bulunulmuştur. 5 Ekim 2023 tarihinde ilgili kamu kurum ve kuruluşları ve STK temsilcileri ile akademisyenlerin katılımıyla 'Uzun Süreli Bakım Güvence Sistemi Çalıştayı' gerçekleştirilmiştir. Altyapı hazırlıkları kapsamında; Türkiye'deki güncel bakım mevzuatı ve mevcut uygulamalara ilişkin veriler ile bakım sigortası uygulayan ülkelerin modelleri ve bu modellere ilişkin istatistikler incelenmiştir. (ASHB) • SGK Kurumsal Veri Tabanı ile TÜİK Türkiye Sağlık Araştırması Anketi verileri esas alınarak kapsama alınacak nüfus gruplarına göre farklılaştırılmış senaryolar çerçevesinde ihtiyaç analizi gerçekleştirilmiştir. Belirlenen senaryolar çerçevesinde; elde edilen veri, analiz ve çıktılardan yararlanılarak demografik eğilimler, bakım ihtiyacının zaman içindeki gelişimi ve mali göstergeler dikkate alınarak uzun dönemli aktüeryal projeksiyonlar oluşturulmuştur. Bu kapsamda yürütülen çalışmalara ilişkin nihai sonuçlar, ana hedef olan konuya ilişkin değerlendirme ve karar alma süreçlerine katkı sağlamak amacıyla 11 Eylül 2025 tarihinde, Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı başkanlığında gerçekleştirilen toplantıda Sosyal Güvenlik Kurumu Aktüerya ve Fon Yönetimi Başkanlığı tarafından sunulmuştur. Toplantıya Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığı katılım sağlamış; modelin finansmanı, kurumsal yapılanması ve hizmet sunumuna ilişkin temel varsayımlar kurumlar arası düzeyde değerlendirilmiştir. Belirlenen bakım finansman modelinin hayata geçirilmesine yönelik yürütülen teknik çalışmalar sonucunda; kendi fonunu yöneten, idari ve mali açıdan bağımsız bir kurumsal yapı tarafından uygulanmasının daha uygun olacağı değerlendirilmiştir. (SGK)

AFET VE İNSANİ BAKIMDAN ACİL DURUMLAR

AMAÇ

“Afet ve insani bakımdan acil durumlarda engelli bireyler açısından içermeci koruma ve müdahale anlayışını güçlendirmek”

HEDEF 1	Afet ve insani bakımdan acil durumlara ilişkin risk azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme çalışmalarının engelli bireyler açısından içermeci ve sürdürülebilir bir yaklaşımla gerçekleştirilmesi

Eylem Alanı	Faaliyetler
1.1. Afet ve insani bakımdan acil durumlara ilişkin planlamaların uluslararası standartlar çerçevesinde engelli bireyler açısından içermeci bir anlayışla geliştirilmesi.	• Afet ve insani bakımdan acil durumlarda engelli bireyler açısından engel durumları gözetilerek alınması gereken tedbirler için uluslararası politika belgeleri ve ülke örnekleri incelenerek sonuç raporu hazırlanmıştır. 6 mevzuat afet ve acil durumlarda engellilik kapsayıcılık açısından taranmıştır. 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş merkezli deprem sonrası Kahramanmaraş ili merkez ilçede engellilere yönelik; 47 konteynerden oluşan Umut Sokağı (kanser hastaları için) ve 20 konteynerden oluşan +1 Sokağı (Down Sendromlu bireyler için) konteyner alanları oluşturulmuştur. Geçici Barınma Merkezlerinde engelli bireylerin yaşam kalitesinin artırılması ve erişilebilirliğin sağlanması amacıyla rampalar, erişilebilir duş ve tuvaletler ile engelli bireylerin kullanımına uygun konteynerler oluşturulmuştur. Ayrıca, 2024 yılı içerisinde bakım kuruluşlarında gerçekleştirilen afet farkındalık eğitimleri ve faaliyetleri kapsamında toplam 3.187 engelli bireye ulaşılmıştır. Bakanlığa bağlı bakım merkezlerindeki personelin afet ve acil durumlara yönelik farkındalığını arttırmak amacıyla uzaktan eğitim kapısı platformu üzerinden afet ve acil durum yönetimi eğitimlerini almaları sağlanmıştır. (ASHB) • "Engelli Çalışanlar İçin İş Sağlığı ve Güvenliği Rehberi"nin "Acil Durum Uygulamaları" bölümü gözden geçirilerek düzenlenmiş, rehber web sayfasında yayınlanmıştır. Söz konusu rehberin "İşyeri Fiziksel Ortamı ve Temel Ulaşılabilirlik Konuları" ve "Acil Durum Uygulamaları" ile ilgili özel iki bölümü bulunmaktadır. (ÇSGB) • Bakanlığa bağlı okullarda, 1.530 öğretmen ve 3.098 öğrencinin katılımıyla engellilik kapsayıcı Afet ve Acil Durum Tatbikatları gerçekleştirilmiştir. Okullarda 4.500 deprem tatbikatı ve 273 yangın tatbikatı yapılmıştır. (MEB)

Eylem Alanı	Faaliyetler
1.1. Afet ve insani bakımdan acil durumlara ilişkin planlamaların uluslararası standartlar çerçevesinde engelli bireyler açısından içermeci bir anlayışla geliştirilmesi.	• Afet ve insani bakımdan acil durumlarda dezavantajlı gruplar için hizmet veren bakım kuruluşlarında; tahliye, yangın, deprem vb. acil durumlara yönelik eğitim ve tatbikatlar gerçekleştirilmiş olup bu kapsamda toplam 1.158 kişiye ulaşılmıştır. İşitme engelli bireylere yönelik işaret dili ile hazırlanan Afet Farkındalık Eğitimi videosu https://www.hazirol.gov.tr/ adresinde yayınlanmaktadır. • İl Afet Risk Azaltma Planları'nın (İRAP) izlenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla; STK'ların da yer aldığı İl Afet Risk Azaltma Planları İzleme ve Değerlendirme Kurulu oluşturulmuştur. Mevcut 81 İRAP'ta STK'ların da sorumlu olduğu faaliyetler bulunmaktadır. • Bakım ve rehabilitasyon merkezleri ile huzurevi ve yaşlı bakım merkezlerinde düzenlenen afet farkındalık eğitimlerine 12.001 kişi katılmıştır. (AFAD)
1.2. Afet ve insani bakımdan acil durumlar sonrasında uygulanacak yeniden inşa, yeniden yerleşim ve rehabilitasyon çalışmalarının engelli bireylerin özel gereksinimlerine uygun ve erişilebilir biçimde gerçekleştirilmesi.	• Türkiye Afet Sonrası İyileştirme Planı (TASİP) 24 Mayıs 2025 tarihinde Cumhurbaşkanlığı Kararı ile onaylanmıştır. Kimseyi arkada bırakmama ilkesi ile kapsayıcı bir anlayışla hazırlanan TASİP'te engelli ve özel gereksinimli bireylere yönelik psikososyal iyileştirme ile engelli bakım ve rehabilitasyon merkezlerinin iyileştirilmesi hususları da yer almaktadır. Geçici Barınma Merkezlerinde yaşayan engelli afetzedelerin yaşam kalitelerinin artırılması amacıyla afetzedelere gönderilen konteynerlerin bir bölümünün engelli bireyler açısından erişilebilir olarak üretilmesi sağlanmıştır. Bu kapsamda, geçici barınma amacıyla kurulacak her 100.000 konteynerden 10.000'inin engelli bireylerin kullanımına uygun şekilde düzenlenmesi; mevcut erişilebilir konteynerlerin üretiminin artırılarak kırılgan grupların ihtiyaçları doğrultusunda yaygınlaştırılması ile temin ve dağıtımının sağlanması planlanmıştır. (AFAD)

ULUSAL UYGULAMA VE İZLEME

AMAÇ

“Koordinasyon anlayışını ve veriye dayalı izleme kapasitesini güçlendirmek”

HEDEF 1	Politika oluşturma ve uygulamanın izlenmesine yönelik veri ve istatistiklerin geliştirilmesi

Eylem Alanı	Faaliyetler
1.1. Genel araştırmalar aracılığıyla engellilik ayrımında veri toplanması ve karşılaştırılabilir istatistikler oluşturulması.	• Resmi İstatistik Programı (RİP) kapsamında 2022 yılının Eylül-Aralık döneminde gerçekleştirilen Türkiye Sağlık Araştırması ile ulusal sağlık göstergelerinin yanı sıra engelliliğe ilişkin temel göstergeler de derlenmiştir. Araştırmanın sonuçları, 2023 yılı Haziran ayında kamuoyuna duyurulmuştur. 2022 yılının Ekim-Aralık döneminde gerçekleştirilen Türkiye Çocuk Araştırması'na dahil edilen ek bir modül ile engellilik verileri toplanmış ve araştırmanın sonuçları 2023 yılı Mart ayında kamuoyuna duyurulmuştur. Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması'nın 2022 yılı uygulamasında yer alan modüller kapsamında, yoksulluk veya sosyal dışlanma riski altında olma durumuna göre sağlık ve engellilik alanlarında veriler derlenmiş ve bu verilere ilişkin sonuçlar 24 Temmuz 2023 tarihinde yayınlanmıştır. 50 yaş ve üzerindeki bireylerin işlevsel zorlukları ve engellilik durumlarına ilişkin soruların da yer aldığı "Türkiye Yaşlı Profili Araştırması" 2 Ekim-18 Aralık 2023 döneminde gerçekleştirilmiştir. Sosyal koruma kapsamında ise; engelli/malul/yaşlı aylığı, hastalık/sağlık bakımı, engelli/malul nakdi ve ayni yardımlara ilişkin veriler derlenmektedir. Bu kapsamda, 2024 yılı verilerini içeren haber bülteni 19 Aralık 2025 tarihinde yayımlanmıştır. (TÜİK)
1.2. Sektörel bazda idari kayıtlar aracılığıyla engellilik ayrımında verilerin geliştirilmesine, güçlendirilmesine ve paylaşılmasına yönelik çalışmalar yapılması.	• Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünce ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşların ayrıntılı istatistik taleplerinin karşılanabilmesi amacıyla bilişim ve teknolojik alt yapı geliştirme çalışmaları kapsamında, UYAP'ta mevcut ilgili modüllerde yapılan kayıt deseni çalışması neticesinde "Adli Veri Bankası" oluşturulmuş ve bu doğrultuda engellilik durumuna ilişkin değişkenler belirlenmiştir. UYAP'ta yer alan dosyalarda suç mağdur eşleştirmesi yapılırken "Engelli" değişkenine veri girişinin yapılmasını sağlamak amacıyla uyarı metni getirilmiştir. Bu kapsamda; UYAP sisteminde "Taraf Engel Durumu" değişkeninde "Dil ve Konuşma Engelli", "Görme Engelli", "Ortopedik Engelli", "Süreğen Hastalık" ve "Zihinsel Engelli" kırılımları ile "Taraf Engel Oranı" değişkeninde "1. Derece %80-%100", "2. Derece %60- %79" ve "3. Derece %40-%59" kırılımları yer almaktadır. (AB)

Eylem Alanı	Faaliyetler
1.2. Sektörel bazda idari kayıtlar aracılığıyla engellilik ayrımında verilerin geliştirilmesine, güçlendirilmesine ve paylaşılmasına yönelik çalışmalar yapılması.	• Özel bakım kuruluşlarının istatistiklerine ilişkin engel grupları, cinsiyet, kapasite, yatılı hizmet alan kişi sayısı, hizmet alan kişilerin yaş dağılımını içeren aylık verilerin ASHB Aile Bilgi Sistemine entegre edilmesine yönelik çalışmalar yürütülmektedir. (ASHB) • Sağlık tesisine başvuruda bulunan ve adına engelli sağlık kurulu raporu düzenlenen kişilerin raporlarına ait veriler ilgili kurumlarla yapılan protokol kapsamında paylaşılmaktadır. (SB) • Yükseköğretim programlarında öğrenim gören öğrencilere ilişkin veriler engellilik bazında ayrıştırılmış olarak Kurulun sistem kayıtlarında yer almaktadır. • Engelli Öğrenci Komisyonunun web adresinde (https://engelsiz.yok.gov.tr/) engelli öğrencilere yönelik güncel duyurular, haberler, ilgili mevzuat, alınan kararlar, engelsiz üniversite ödüllerine ilişkin ayrıntılı bilgiler ve bunlara ilişkin istatistikler yer almaktadır. (YÖK) • Resmi İstatistik Programı (RİP) 2022-2026 döneminde Ulusal Engelliler Veri Bankasının iyileştirilmesi amacıyla planlanan teknik faaliyetler kapsamında; Engelli Sağlık Kurulu Raporları üzerinden temel engellilik göstergelerinin elde edilebilirliğini ele almak amacıyla 19 Eylül 2025 tarihinde Sağlık Bakanlığı ile bir toplantı gerçekleştirilmiştir. İlk kez engellilik raporu alan yetişkinler ve çocuklar için engelli istatistikleri yayımlanmıştır. Engellilik göstergelerinin RİP 2025 takvimine dahil edilmesini ve Sağlık İstatistikleri Yıllığına entegrasyonunu değerlendirmek üzere ise 17 Aralık 2025 tarihinde Sağlık Bakanlığı ile bir toplantı düzenlenmiştir. (TÜİK) • Milli Kütüphane hizmetleri kapsamında görme engelli bireylere sunulan Konuşan Kitaplık hizmetine ilişkin istatistikler, Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğünün internet sayfasında yayınlanan Halk Kütüphaneleri ve Merkez Teşkilatı İstatistik Bülteninde yer almaktadır. (KTB) • Ayrımcılık yasağının ihlal edildiği iddiasıyla yapılan başvurular ile işkence ve kötü muamelenin önlenmesinde Ulusal Önleme Mekanizması görevi kapsamında yapılan başvurulara ilişkin veriler, engellilik temelinde ayrıştırılarak derlenmektedir. (TİHEK

Eylem Alanı	Faaliyetler
1.3. Bağımsız izleme ve denetleme kurumlarına yapılan başvurulara ilişkin verilerin engellilik ve konu temelinde ayrıştırılmış olarak toplanması ve sunulmasına yönelik çalışmaların yapılması.	• 28 Ağustos 2024 tarihli odak toplantıda, engelli bireylere yönelik başvuru sistemleri üzerinden veri ayrıştırma ve toplama süreçlerinde her iki kurum tarafından ortak kullanılabilecek alan ve alt alanların terminolojik açıdan birlikte belirlenmesinin faydalı olacağı değerlendirilmiştir. 10 Ekim 2024 tarihli odak toplantıda ise kurumlar tarafından tutulan istatistiki verilerin ayrıştırılmasına yönelik veri toplama kriterlerinin ortak hale getirilmesi üzerinde durulmuş; halihazırda kurumların kayıtlarında bulunan geçmiş dönem verilerinin yeniden tasnif edilmesinin mümkün olmaması nedeniyle, 2025 yılından itibaren ortak veri toplama kriterleri çerçevesinde verilerin ayrıştırılması ve paylaşılması yönünde karar alınmıştır. Bu çalışmaların devamı olarak, başvurulara ilişkin verilerin engellilik ve konu temelinde ayrıştırılarak toplanması ve sunulması amacıyla 26 Aralık 2025 tarihinde bir toplantı gerçekleştirilmiş ve toplantı tutanağı hazırlanmıştır. (KDK, TİHEK
1.4. Engelli bireylerin karşılaştığı sorunların tespit edilmesine yönelik sektörel bazda araştırmalar yapılması.	• Herhangi bir faaliyet yürütülmemiştir.
1.5. Veri ve istatistiklerin erişilebilir biçimlerde engelli bireylerin erişimine açık hale getirilmesi.	• Bakanlık web sitesinin erişilebilir hale getirilmesi çalışmaları tamamlanmıştır. (ÇSGB) • Web sitesinde İstatistik sayfasına kolay erişim için ana sayfaya 'istatistik' butonu eklenmiştir. İstatistik sayfasındaki alt başlıklar kullanıcının rahat bulabileceği şekilde tek tek başlık olarak yerleştirilmiştir. (SGK) • Kurum tarafından gerçekleştirilen çalışmalara ilişkin veriler görme engelli kişiler için erişilebilir olarak yayınlanmaktadır. (TİHEK) • Engelli Öğrenci Komisyonunun web adresinde (https://engelsiz.yok.gov.tr/) yer alan güncel duyurulara, haberlere, ilgili mevzuata, alınan kararlara, engelsiz üniversite ödüllerine ilişkin ayrıntılı bilgilere ve bunlara ilişkin istatistiki verilere erişilebilmektedir. (YÖK)
1.6. Veri ve istatistiklerin oluşturulma sürecine engelli bireylerin katılımının sağlanması.	• Herhangi bir faaliyet yürütülmemiştir.

HEDEF 2	Politika oluşturma ve izleme süreçlerinin çok taraflı ve katılımcı bir anlayışla koordine edilmesi

Eylem Alanı	Faaliyetler
2.1. Engelli Hakları İzleme ve Değerlendirme Kurulu'nun yeniden yapılandırılarak güçlendirilmesi.	• 2021/23 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile yapısı güçlendirilen Kurul, 2023 yılından itibaren toplantılarına düzenli aralıklarla devam etmektedir. Bu kapsamda Kurul; 2023 ve 2024 yıllarında 2'şer kez, 2025 yılında ise 1 kez toplanmıştır. Engelli Hakları Ulusal Eylem Planı'nın (EHUEP) uygulanmasının izlenmesinden sorumlu olan Kurul bünyesinde, EHUEP'in politika alanları doğrultusunda 1 ana ve 8 alt çalışma grubu oluşturulmuştur. Söz konusu çalışma grupları, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı koordinasyonunda Eylem Planı'nın uygulanmasının izlenmesine yönelik faaliyetler yürütmektedir. (ASHB)
2.2. Engelli bireyleri temsil eden sivil toplum kuruluşlarının politika oluşturma, uygulama ve izleme süreçlerinin tarafı olma rollerinin güçlendirilmesine yönelik çalışmaların yapılması.	• Ülkemizin bir sonraki Ulusal Rapor'unun hazırlanmasının Engelli Hakları Komitesi tarafından 2029 yılına ertelenmesi nedeniyle söz konusu faaliyet I. Engelli Hakları Ulusal Eylem Planı (2023-2025) döneminde gerçekleştirilememiştir. (ASHB)
2.3. Vizyon Belgesi'nin eylem planları ile uygulanarak izlenmesi	• 2023- 2025 yılsonu itibarıyla 35 kamu kurum ve kuruluşunun 30'u Eylem Planı'nda sorumlu oldukları faaliyetlere ilişkin veri girişlerini gerçekleştirmiştir. Bu kapsamda; politika alanları altında yer alan faaliyetlere dayalı derlenen veriler doğrultusunda I., II. ve III. Yıllık İzleme Raporları ile 3 Yıllık Ana İzleme Raporu ASHB tarafından hazırlanmıştır. (ASHB)

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER
BAKANLIĞI